

MŪSŲ INTERVIU

ATMINIMO LENTA ANTANUI BARANAUSKUI – **Petras Maksimavičius** 3

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

NESANTAIKOS GATVĖ BALSTOGĖJE – „**Aušros**” inf. .... 5LIETUVOS NARYSTĖS ES METINĖS PAMINĖTOS DVIRAČIŲ ŽYGIU – „**Aušros**” inf. .... 13AR KIEKVIENAS GALI TAPTI PROFESIONALIU VERTĖJU? – **Božena Bobinienė** ..... 16MONOGRAFIJOS APIE LENKIJOS LIETUVIŲ ŠNEKTAS SUTIKTUVĖS PUNSKO LICĖJUJE – **Birutė Vaičiulienė** 24

KULTŪROS BARUOSE

„SUPYNĖM DAINUŽĘ IŠ MEILĖS JAUSMŲ“. XVI CHORŲ ŠVENTEI „LIETUVA BRANGI“ NUSKAMBĖJUS – **Asta Pečiulienė** ..... 6KONCERTAS ŠIMTMEČIO MOTINAI – **Alicija Krakauskienė** ..... 9JOTVINGIŲ AMATŲ DIENOS – „**Aušros**” inf. 12

ŠVIETIMAS

KONFERENCIJA „LIETUVA, TĖVYNĖ MŪSŲ“ VILNIUJE – **Gražina Kibyšienė** 14

KNYGŲ LENTYNOJE

L. MAŽYLIO DEBIUTINĖ KNYGA – APIE MISTINĮ VASARIO 16-OSIOS AKTO SURADIMĄ 19

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

ATIDAVĘS VISĄ SAVE MŪSŲ KRAŠTUI – **Aldona Vaicekauskienė** .. 20

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Koncerto šimtmečio Motinai akimirkos (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė – Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona JonušonytėKORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė,
Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2018-05-15.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PRRUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i AdministracjiProjektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas.SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

B analu būtų dar kartą minėti, kad gegužė – pats gražiausias mėnuo... Tačiau nuo pat jo pradžios nuolat mane lydi viena daina. Lyg užburta vis skamba ir skamba ausyse – negali neniūniuoti. Tai seniai girdėta Ugnės ir Audros Liupkevičiūčių atliekama A. Jegelevičiaus daina „Ievos“. Lyriška, melodinga, pavasariška. Ir sekioja „ateina ievos krantu su saule kartu...“

Matyt, visai neatsitiktinai, kol dar lauke nebaigusios žydėti ievos, daug šiltų emocijų mums suteikė Ieva Zasi-mauskaitė, atstovavusi Lietuvai Euro-vizijos konkurse Lisabonoje. Tiesa, šis renginys sulaukia vis daugiau kritikų, bet kaip bebūtų – visos šalys stengiasi kuo išpūdingiau pasirodyti. Tyčia pasitikrinau balsavimų lentelėje, kiek Lenkija (nepatekusi į Eurovizijos finalą) skyrė balų savo kaimynės Lietuvos atstovei. Taigi žiuri – vieną balą, o žiurovai, deja, nieko. Matyt, nepakoko mūsų, Punksko ir Seinų krašto džuokų, balsų, kad bent vienas balas susidarytų. Nesu didelė Eurovizijos gerbėja, bet lyg ir pastebima nuolatinė taisyklė, kad lenkai nebalsuoja už Lietuvos atstovą. Ir gaila, ir keistoka...

Pradėjau nuo tarptautinių koncertų, tačiau „Aušroje“ daugiausia rašome apie renginius, vykusius čia, mūsų krašte. Beje, įpusėjus pavasariui, jų tikrai netrūksta. Tačiau mūsų leidinys kaip paprastai daugialypis. Čia rasite taip pat pokalbį su svečiais iš Anykščių. Mus su šiuo miestu, tapusiu Lietuvos literatūros sostine, sieja viena iškilė asmenybė. Jos net ir pavardės nereikia minėti. Siūlau paskaityti P. Maksimavičiaus interviu su Anykščių A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus direktoriumi A. Verbicku. Šiame numeryje rasite ir atsiminimų apie prieš šv. Velykas iškeliauvusį anapus mūsų bendruomenės narį a. a. Romą Vitkauską.

Atminimo lenta Antanui Baranauskui

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose kvietimu š. m. balandžio 27 d. mieste lankėsi Anykščių rajono savivaldybės bei A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus specialistai. Svečiai aplankė prieš porą mėnesių Seinuose atidarytą Lietuvišką menę bei padėjo gėlių prie lietuvių poeto ir Seinų vyskupo Antano Baranausko paminklo ir palaidojimo vietos.

Pagrindinis vizito tikslas buvo apžiūrėti vietą, kur prie Seinų vyskupų rūmų bus pastatyta A. Baranauskui skirta atminimo lenta, ir aptarti su tuo susijusius klausimus. LR konsulato Seinuose pastangomis jau gauti visi reikiami leidimai bei su Paveldo apsaugos tarnyba suderintas lentos projektas. Atminimo lentoje lenkų ir lietuvių kalbomis bus cituojamas „Anykščių šilelis“ bei informuojama, kad šiuose rūmuose gyveno ir mirė žymus lietuvių poetas ir Seinų vyskupas A. Baranauskas.

Šį projektą paremti mielai sutiko Anykščių rajono meras Kęstutis Tubis, todėl atminimo lenta bus pagaminta Anykščiuose, o vėliau padovanota Seinų miestui. Lentos atidengimo iškilmes ketinama surengti š. m. rugsėjo 1 d., kuomet Seinuose bus švenčiamas Seinų vyskupijos įkūrimo 200 metų jubiliejus.

Anykštėnams lankantis Seinuose man pavyko pakalbinti Anykščių A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus direktorių Antaną Verbicką.

Petras Maksimavičius: Kuo gyvena Anykščiai? Paskaičius

Anykščių interneto svetainę matosi, kad tikrai verta į juos nuvykti, kadangi čia veikia nemažai kultūros įstaigų bei yra daug įdomių, lankytinų vietų.

Antanas Verbickas: Anykščiai siekia tapti kurortu. Juntamas jų išskirtinumas kitų regionų atžvilgiu. Jie stengiasi išsiskirti kultūriniu turizmu. Žmonėms, kurie čia atvyksta, siūlome šiek tiek kitokį turizmą, labiau susijusį su kultūra, dvasiniais dalykais. Žinoma, A. Baranausko palikimas mums šiuose darbuose labai padeda. Galima sakyti, kad nuo jo viskas ir prasidėjo. Todėl sumanymas pastatyti Seinuose prie buvusių vyskupų rūmų atminimo lentą A. Baranauskui mus labai džiugina ir jis mums labai aktualus. Anykščių savivaldybėje ši žinia sutikta entuziastingai. Prisidėti prie šio sumanymo įgyvendinimo mums garbės reikalas.

Grijtant prie Anykščių reikėtų pasakyti, kad Lietuvos kontekste jie turi literatūrinę, kultūrinę tradiciją, kuri dabar susipynė su pramoginiais dalykais. Galima sakyti, kad jeigu pažįsti Anykščius – pažįsti Lietuvą. Mat čia atvykęs randi daug įdomių vietų. Gali susipažinti su etnografija, literatūra, istorija, bet taip pat papramogauti. Sukurta infrastruktūra, kuri leidžia aktyviai pailsėti. Gali skaniai papietauti, laipti medžių viršūnėse, apsilonkyti gražiai ir moderniai įrengtose, pramogoms skirtose vietose. Tai yra Anykščių privalumas. Dabar vis dažniau atostogauja šeimos. Atvyksta kelių kartų atstovai: anūkai,

Anyškėių specialistai prie Vyskupų rūmų Seinuose

vaikai, tėvai, seneliai. Nei vieni, nei kiti Anyškėiuose nenuobodžiauja, kadangi turi didelę pasirinkimą, ką aplankyti ir ką veikti.

Aš stebiu tai, kas vyksta Anyškėiuose. Ir pastebiu, kad čia apsigyvena daug jaunų šeimų. Dalis jų visiškai nesusijusios su Anyškėiais. Tačiau atvyksta, perka sodybas, dažnai dirba nuotoliniu būdu arba bando sukurti savo verslą, įgyvendinti tai, ką matė kur nors užsienyje. Ir tai veikia. Jau keletą metų veikia „menų inkubatorius“. Ten savo veiklą plečia žmonės, kurių amžiaus vidurkis apie 30 metų.

P. M.: Man atrodo, kad menas daugiau skirtas dvasiniams poreikiams tenkinti. O kaip išlaikyti šeimą, užsidirbti pinigų kasdieniam gyvenimui? Tie jauni žmonės, susidūrę su gyvenimo realybe, bėgs iš Anyškėių.

A. V.: Ne. Jie jauni, veržlūs. Kuria įvairius dirbinius, važiuoja į mugės, ir tai pasiteisina. Tarkime, galima pamanyti, kad dirbiniams iš stiklo

ar odos nėra pas mus pardavimo rinkos. Tačiau pirkėjų atsiranda ne tik Anyškėiuose, bet ir užsienyje. Pasirodo, kad iš to galima pragyventi, plėtoti verslą, išlaikyti šeimą. Aš pats buvau nustebeš, bet pasirodo, kad jau keleri metai žmonės investuoja ir plečia verslus. Jiems patogų gyventi Anyškėiuose, kadangi čia yra viskas, kas reikalinga patenkinti žmonių poreikius. Be gražiai sutvarkytos aplinkos, švaraus oro, yra mokykla, dailės, muzikos mokyklos. Anyškėiams padeda taip pat žmonės, kurie jau daug nuveikę savo gyvenime. Vienas iš jų – garsus alpinistas Vladas Vitkauskas. Jis apsigyveno Anyškėiuose, ateina į renginius, dalyvauja miesto gyvenime. Važinėdamas po visą Lietuvą, skaito paskaitas ir visada užsimena apie Anyškėius, garsina jų vardą. Tai pritraukia kitus. Į Anyškėius sugrįžo garsus Lietuvos krepšininkas Sergejus Jovaiša. Tokie žmonės ir kuria savotišką pasaką apie Anyškėius. Kiti atvyksta į miestą su nuostata, kad čia gali rasti ką nors ypatingo. Ir jie Anyškėiuose pamato daug

jaunų žmonių, kurie administruoja turistinius objektus ir per teikia daug pozityvios energijos.

P. M.: Ar kultūrinis turizmas neblėsta, ar jo neištumia pramoninis turizmas?

A. V.: Su Tarybų Sąjungos laikais tai nėra ko lyginti. Tačiau tai buvo kiti laikai. Vis dėlto žiūrint į dabartinį kontekstą – Anyškėių muziejuose lankytojų daugiau negu kituose Lietuvos muziejuose.

P. M.: Kodėl?

A. V.: Anyškėiai pritraukia žmones. Kai pas mus atvyksta lankytojų, juos pasitinka muziejaus darbuotojai ir visą laiką globoja. Todėl turistai gali daugiau sužinoti negu lankydami patys. Mūsų muziejų aplanko kelio-liko tūkstančių asmenų kiekvienais metais.

P. M.: Grįžkime prie Baranauskos. Ar A. Baranauskas Anyškėiuose yra žinomas kaip Seinų vyskupas, ar labiau kaip literatas? Seinuose dažniausiai A. Baranauską įvardijama kaip vyskupą, mažiau žinoma apie jo domėjimąsi matematika ar literatūrinius pasiekimus.

A. V.: Anyškėiuose A. Baranauskas visų pirma „Anyškėių šilelio“ autorius. Ir tie, kas čia atvyksta, pirmiausia ieško „Anyškėių šilelio“ autoriaus pėdsakų.

P. M.: Kada pirmą kartą lankėtės Seinuose?

A. V.: 1992 m. Tada dar paminklo A. Baranauskui Seinuose nebuvo.

P. M.: Kaip Seinai atrodė tada, o kaip dabar?

A. V.: 1992 m. Anykščių bažnytinis choras pirmą kartą išvažiavo į Seinus. Kartu vyko ir muziejaininkai, saviveiklininkai. Sakyčiau, kad nuotaikos buvo liūdnesnės nei dabar. Tai buvo pirmieji kontaktai su Seinais. Tačiau vėliau viešnagės buvo vis paprastesnės. Dabar Seinuose jau jaučiamės kaip namie.

P. M.: Kaip klostosi bendradarbiavimas su Seinų muziejumi?

A. V.: Šiek tiek trukdo kalbos barjeras. Tačiau noriu pabrėžti jų geranoriškumą, paminėti surastas ir mums atsiųstas straipsnių kopijas, A. Baranausko ir kitų Bažnyčios hierarchų nuotraukų reprodukcijas iš lenkų spaudos... Buvo smagu šio apsilankymo metu tą A. Baranausko nuotrauką pamatyti ir ekspozicijoje. Mums šis bendravimas labai svarbus. Žinoma, mūsų interesai šiek tiek skirtingi. Mums labai rūpi surasti, surinkti kiek įmanoma daugiau naujos informacijos apie Baranauską. Informacijos, kuri mums Lietuvoje yra neprieinama ar nežinoma.

Natūralu, kad Seinų muziejaus interesai kiti. Jiems rūpi plėsti veiklą kitomis kryptimis. A. Baranausko palikimas jiems mažiau rūpi nei mūsų muziejui. Bendradarbiavimas yra ir jis toliau turi rutuliotis natūralia vaga. Nieko dirbtinai sukurti neįmanoma. Svarbu, kad palaikomi kontaktai, vyksta susitikimai. Dėl to netrukus gal galėsime pasidžiaugti nauja atminimo lenta prie Seinų vyskupų rūmų. Gal net mūsų ansamblis atvyks ir koncertuos Seinų vyskupų rūmų salėje. Tai nepaprastai svarbu. Juk prisimename, kad prieš 10 ar 20 metų tokių kontaktų nebuvo. Dabar matome daug teigiamų dalykų ir turime šiuos procesus stiprinti, palaikyti.

P. M.: Dėkoju už pokalbį.

Nesantaikos gatvė Balstogėje

„AUŠROS“ INF.

Balandžio pabaigoje Balstogės miesto taryba naujai nutiestą miesto gatvę pavadino Zigmunto Šendzieliažo (Zygmunt Szendzielarz) vardu. Šis sprendimas sukėlė daug komentarų ir diskusijų. Z. Šendzieliažas buvo vienas iš Armijos krajevės dalinių vadų. Labiau žinomas Lupaškos (Łupaszko) slapyvardžiu. Jo dalinys nuo 1939 m. pabaigos veikė Vilniaus krašte, vėliau persikėlė į Balstogės kraštą. Pasibaigus II pasauliniam karui Lupaška buvo suimtas ir 1951 metais įvykdyta mirties bausmė.

Lupaškos slapyvardis gerai žinomas Lietuvoje. Jo vadovaujamam daliniui istorikai priskiria daug žiaurių išpuolių, kurių metu žudavo nekalti civiliai gyventojai, tarp jų vaikai. Labiausiai žinomas 1944 m. Dubininkų kaimo sudeginimas. Istoriografijoje teigiama, kad daug išpuolių buvo daroma remiantis etniniais motyvais.

Balstogės miesto taryboje kilo

diskusijos taip pat dėl Lupaškos dalinio veiksmų Balstogės krašte, kuomet buvo užpulti keli baltarusių gyvenami kaimai. Tada taip pat žuvo civiliai gyventojai. Tokio pavadinimo gatvei suteikimo priešininkai priminė, kad daliai Balstogės miesto gyventojų tai nepriimtinas sprendimas, kadangi dar gyvi liudininkai, kurių artimieji žuvo vien todėl, kad buvo baltarusiai arba išpažino stačiatikių tikėjimą.

Balstogės miesto prezidentas siūlė prieš suteikiant gatvei tokį pavadinimą surengti gyventojų apklausą, išklaudyti jų nuomonę. Tačiau miesto tarybos dauguma neatsižvelgė į šį prašymą ir pristatomus istorinius faktus. Gyva diskusija kilo taip pat socialiniuose tinkluose. Dalis opozicijoje esančių tarėjų jau dabar deklaruoja, kad po naujų savivaldybės rinkimų Lupaškos gatvės pavadinimas bus pakeistas, kad nedidintų tautinės nesantaikos ir priešiško nusiteikimo baltarusių atžvilgiu.

Balstogės rotušė

Is <https://commons.wikimedia.org>

Atkurtai
Lietuvai

„Supynėm dainužę iš meilės jausmų“. XVI chorų šventei „Lietuva brangi“ nuskambėjus

ASTA PEČIULIENĖ

Paskutinį balandžio sekmadienį, gražią, saulėtą pavasario dieną, kai mūsų bažnyčia šventė Jurginių atlaidus, Punsko lietuvių kultūros namuose vyko dainų atlaidai – XVI chorų šventės metu „pynėme dainužes iš meilės jausmų“.

Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiui skirtoje chorų šventėje dalyvavo penki garsūs Lietuvos chorai bei tradiciškai Punsko „Dzūkija“. Norėdami pradžiuginti klausytojus, tikėdamiesi didesnio susidomėjimo, stengiamės pakviesti unikalius, aukšto meninio lygio ansamblius. Šiais metais klausytojai tikrai nenusivylė. Mūsų scenoje pasirodė Vilniaus Karalienės Mortos

Vilniaus Karalienės Mortos mokyklos ansamblis

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

mokyklos ansamblis, vadovaujamas Romualdo Gražinio. Pats vadovas yra puikus choro dirigentas ir pedagogas, žinomas kaip jaunimo kamerinio mišraus choro „Aidija“ įkūrėjas

ir vadovas, taip pat šiuo metu vienos garsiausių pasaulyje orkestrų dirigentų Mirgos Gražinytės-Tylos tėvelis. Karalienės Mortos mokyklų bei darželių „Svajonių sodas“ tinklą

Lietuvoje yra įkūrusi Austėja Landsbergienė. Taigi į šventę atvyko šios mokyklos bendruomenės tėvai, vaikai ir draugai. Tarp jų – punskietė Birutė Zimnickaitė, kurią šiltai sutiko susirinkusi publika. Džiugu, jog Punsko vaikai sugrįžta į savąjį lizdą pasidžiaugti nuveiktais prasmingais darbais, naujais patyrimais ir laimėjimais.

Punsko lietuvių kultūros namų choras „Dzūkija“

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Alytaus kultūros ir komunikacijos centro kamerinis choras „Varsa“

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Ansamblis susibūrė prieš trejus metus iš didelio noro dainuoti, rodyti pavyzdį savo vaikams ir dar – neįprasto vadovo gebėjimo aiškinti muzikinius tekstus ir vesti dalyvius muzikos keliu. Ansambliciai nuotaikingai padainavo V. Kernagio „Baltą paukštį“, lietuvių liaudies dainą – sutartinę „Minagaučio lylio“ bei „Širdžių kalbą“ (V. Braziūno eilės, G. Abariaus muzika).

Vyrų choras „Sakalas“ iš Vilniaus, vadovaujamas Romo Makarevičiaus, mūsų šventėje dalyvavo jau antrą kartą. Pas mus jie buvo dainavę prieš dešimtmetį. Choras šiais metais švęs 50 metų jubiliejų. Lietuvos vardą „Sakalas“ garsino daugelyje užsienio šalių, lig šiol aktyviai dalyvauja taip pat Lietuvos valstybinių švenčių programose bei religinėse apeigose. Nuo įsikūrimo dienos dalyvavo visose dainų šventėse. Respublikos chorų konkursuose ir apžiūrose yra „išdainavęs“ daugelį prizinių vietų. „Sakalas“ atliko karišką dainą „Žygis į Vilnių“ (F. Kiršos eilės, K. V. Banaičio muzika), labai lyrišką maldą „Tėvyne mūsų“ (V. Braziūno eilės, V. Augustino muzika) bei lietuvių liaudies dainą „Kad aš jojau“, harmonizuotą V. Juozapaičio.

Pirmą kartą šventėje dalyvavo Kauno Vytauto Didžiojo bažnyčios kamerinis choras „Cantate Domino“, vadovaujamas Rolando Dugėlos. Tai buvo tikras perliukas. Įsikūręs 1992 m. choras suspėjo išvažinėti beveik visą Europą, parsiveždamas Lietuvon daug laimėjimų ir aukščiausių įvertinimų. 2009 m. chorui, kaip geriausiam 2008 m. mėgėjų meno kolektyvui, įteikta „Aukso paukštė“ nominacijoje „Tarptautinio spindesio žvaigždė“. 2015 m. kolektyvas dalyvavo X Čikagos Šiaurės Amerikos lietuvių dainų šventėje. Choro repertuaras – labai įvairus ir

gausus, pradedant unisoninėmis liaudies dainomis, baigiant sudėtingiausiomis šiuolaikinėmis, išplėtotomis partitūromis, nuo grigališkojo choralo psalmių iki stambių, iškilmingų vokaliųjų opusų. Didžiausia repertuaro dalis – tai šiuolaikiniai sakraliniai kūriniai lotynišku tekstu, tačiau daug dėmesio yra skiriama taip pat lietuvių kompozitorių kūrybai. Nepaprastai jautriai ir subtiliai choras atliko V. Augustino „Anoj pusėj Dunojėlio“, N. Sinkevičiūtės „Ei, jovar, jovar“ bei R. Varno „Lek' gervė“. O žiūrovams išsikovojus pakartojimą, „Cantate Domino“ dar

Vyrų choras „Sakalas“ iš Vilniaus

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Kauno Vytauto Didžiojo bažnyčios kamerinis choras „Cantate Domino“

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

sugiedojo Gordon Young „Alleluia“.

Labai įdomu buvo žiūrėti į dar vieną neeilinį ansamblį ir jo klausytis. 2016 m. Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktoriaus Sauliaus Liausos iniciatyva susibūrė Lietuvos kultūros centrų vadovų choras. Ar galite įsivaizduoti tokį ansamblį? Jį sudaro 40 kultūros centrų vadovų iš įvairių Lietuvos miestų ir miestelių. Choristai – profesionalai, vadovai, kiekvieną dieną puoselėjantys įvairių žanrų meną savose įstaigose. Be kasdienių darbų, jie randa laiko ir noro kartą per mėnesį suvažiuoti į repeticiją ir skleisti Lietuvoje bei užsienyje (Estija, Airija, Japonija) aukšto meninio lygio lietuvių kultūrą. Šventės metu choras atliko Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui paminėti skirtą koncertą. Pristatydamas LNKC tautinių kostiumų kolekciją (tai penkių Lietuvos etnografinių regionų XIX–XX a. pr. išeiginių drabužių rekonstrukcija) atliko klasikinės lietuvių kompozitorių chorines dainas, kaip antai J. Gudavičiaus „Kur giria žaliuoja“, J. Naujaliao „Už Raseinių ant Dubysos“ ar kitus visiems

puikiai žinomus kūrinius.

Chorų šventėje tradiciškai dalyvavo dar du chorai – tarsi dvi sesės: Alytaus kultūros ir komunikacijos centro kamerinis choras „Varsa“ bei Punsko lietuvių kultūros namų mišrus choras „Dzūkija“, vadovaujami Vido Simanausko. „Varsa“ Lietuvos suaugusiųjų chorų konkurse yra išsikovojusi I vietą, „Dzūkija“ – II. „Varsa“ susikūrusi 1972 m., išvažinėjusi ne tik Europą, bet ir tolimas, egzotiškas šalis, „Dzūkija“ veikianti nuo 1958 m., koncertavusi daugiausia Lietuvoje, Lenkijoje, bet dalyvavo ir Pasaulio lietuvių dainų šventėje

Kanadoje. Šie chorai turėję ir bendrų išvykų, koncertų. Šiuo metu vėl ruošiasi bendrai kelionei – gegužės mėnesį vyks į chorų festivalį-konkursą į Gruziją. Chorų šventėje chorai padainavo ir kartu, ir atskirai.

Šventę visi chorai pradėjo Maironio daina „Lietuva brangi“, o užbaigė trimis bendrais kūrniais: D. Zakaro išplėtotą lietuvių liaudies dainą „O kai sauliūtė tekėjo“ (dirigavo S. Liausa), „Kur bėga Šešupė“ (eilės Maironio, muzika Č. Sasnausko, dirigavo R. Makarevičius)

bei „Skriski, skriski Lietuvėlėn“ (eilės K. Sajos, muzika G. Kuprevičiaus, dirigavo R. Daugėla). Trys pastarosios dainos buvo kvietimas mūsų publikai vykti šių metų liepos mėnesį į Dainų šventę „Vardan tos...“ Lietuvėlėn. Šias ir daug kitų gražių kūrinių ten dainuos tūkstančiai viso pasaulio lietuvių.

Šventės dalyviams atminimui įteikėme baltais žiedlapiais „žydinčias“ vazas ir padėkas bei pakvietėme bendrai vakaronei.

XVI chorų šventę rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija.

Lietuvos kultūros centrų vadovų choras

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Atkurtai
Lietuvai

Koncertas šimtmečio Motinai

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Šių metų Motinos dienos koncertas buvo skirtas šimtmečio Motinai, remiantis Antano Žukausko-Vienuolio apsakymo „Paskenduolė“ motyvais. Šis koncertas – tai šokių spektaklis, kuris pakvietė žiūrovus suklusti ir susimąstyti apie save, savo aplinką, paieškoti širdyje tiesos ir meilės. Tai kartu ir padėka Moterims, kovojusioms prieš šimtą metų ne tik dėl savo teisių, bet ir laisvos Lietuvos. Tai galop padėka Motinoms, kurių dėka mes šiandien esame, gyvename.

Koncerto metu ieškota atsakymų į šimtmečio klausimus. Kodėl į Vilniuje 1917 m. rugsėjo 18–22 d. vykusią Lietuvos konferenciją nebuvo pakviestos moterys? Kodėl jų nebuvo tarp 1918 m. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų? Nes – TADA MOTERŲ DAR NEBUVO. Iki

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

1919 m. gruodžio 2 d. moterys ir vyrai nebuvo lygiaverčiai Lietuvos valstybės piliečiai. Nors moterys savo veikla nemažai prisidėjo prie Lietuvos nepriklausomybės atgavimo, rinkimų teisės joms nebuvo suteiktos. Po visuotinio moterų mitingo, kuris vyko 1918 m. vasario 17 d. (kitą dieną po Nepriklausomybės Akto paskelbimo) ir kurį suorganizavo Lietuvos katalikų moterų draugija Kaune, 20 000 Lietuvos moterų pasirašė petičiją. Joje reikalavo, kad Lietuvos Taryba pakviestų atstoves dalyvauti posėdžiuose ir susirinkimuose. Beveik visus metus truko įrodinėjimai, kad moterys

lygiomis teisėmis privalo dalyvauti valdant valstybę bei priimant svarbius sprendimus. Tik 1919 m. gruodžio 2 d. įsigaliojo Lietuvos Valstybės Tarybos Steigiamojo seimo rinkimų įstatymas. Ne visi džiūgavo, jog moterys gavo balsavimo teisę. To meto spaudoje pasirodė daug aršios kritikos. Buvo manoma, kad moterys nėra pasiruošusios dalyvauti valstybės valdyme, kad jų balsavimas Lietuvoje neturi jokio pamato: „[...] tos moterėlės, kurios sąžiningai ateina su rinkimų kortelėmis todėl, kad joms pasakyta, jog savo žygiu jos gaus nuolaidų, ir kurioms be atleidų niekas nerūpi, valstybės gyvenime neturi jokios prasmės.“ Kitur moterys buvo apibūdinamos kaip besiblaškančios, nežinančios, ką daryti su savo įgytomis teisėmis. Buvo išsakomas požiūris, kad moteriai politikoje ne vieta, kad politika jai trukdo atlikti mamos, žmonos pareigas. Todėl šalia vienuolikos Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų nėra nei vienos laisvės kūrėjų moterų: G. Petkevičaitės-Bitės, S. Pšibiliauskienės – Lazdynų Pelėdos, O. Muraškaitės-Račiukaitienės, O. Mašiotienės, O. Puidienės, F. Pikčilingienės, B. Grinienės, L. Simkaitės, Z. Čepulytės, E. Drukteinytės, E. Putvinskienės, A. Čarneckaitės-Birutavičienės, B. Grigaitytės-Navickienės, K. Grinienės, E. Kubiliūtės, Nezabitauskaitės, S. Čiurlionytės, J. Kudirkaitės, V. Landsbergienės ir daug kitų...

Scenoje taip pat atgaivinta lietuvių rašytojo Antano Žukausko-Vienuolio „Paskenduolės“ šimtametė istorija. Ieškota atsakymo į klausimą, kas nužudė Veroniką. „Paskenduolė“ – tragiškai besibaigiantis kūrinys, aprašantis istoriją nėsčios ir paliktos Veronikos, nuo kurios galų gale nusigręžia ne tik artimieji, pažįstami, bet ir Bažnyčia. Nežinodama, koku

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

keliu pasukti, mergina bando sukelti persileidimą, tikisi, kad į Ameriką išvykęs „numylėtasis Juozelis“ atsiųs jai pinigų ir šipkartę bei pasikvies pas save. Svarbūs „Paskenduolėje“ yra ne tik pačios Veronikos vidiniai išgyvenimai, bet ir bendruomenės elgesys. Davatka Juozaponienė ją apšaukia paleistuve, o vėliau visam kaimui išpasakoja apie Veronikos bėdą. Klebonas ne tik neduoda išrišimo, bet dar apšmeižia ją, teigdamas, kad tokie nutikimai parapijai nešlovė. Veroniką atstumia jos tėvas, Kaikarių šeima, pas kurią ji dirba, Šepečių kaimo jaunimas. Po tokių pažeminimų ir moralinio žlugimo mergina pasirenka savižudybės kelią. Veronikos nusiskandinimu ir kaimo žmonių komentarais apsakymas ir užbaigiamas. Bet spektaklyje šios istorijos pabaiga sumanyta kitokia nei apsakyme. Čia žiūrovas išvysta sugrįžusį Juozelį. Jis, atėjęs aplankyti Veronikos kapą, suranda kaimo davatkas, liežuvaujančias apie Veronikos likimą. Anot vokiečių rašytojo Hesės: žmogus, turintis daug veidų, gali pasinaudoti savo kaukių arsenalu. Čia sodžiaus visuomenė puikiai moka tai daryti. Tik Juozui subarus, davatkos nustoja komentavusios ir prisidengia gailėstingumo kauke, pradeda gailėtis Veronikos.

Paskenduolės bei moterų lygiavertiškumo problematika išlieka aktuali ir šiandien. Dar ir dabar esama mažai krikščioniškos atjautos, atlaidumo, o emigracijos, atsakomybės ir išdavystės temos aktualios kaip ir prieš šimtą metų. Ar minėdami laisvės signatarus, padėkojame ir moterims už tokias pačias kovas? Jos kovojo už nepriklausomą Lietuvą neturėdamos teisių...

Koncerto scenarijaus autorė, režisierė, choreografė, kostiumų autorė – „Jotvos“ vadovė Kornelija Mauliūtė. Koncerto rėmėja – Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Jotvingių amatų dienos

„AUŠROS“ INF.

Šių metų gegužės 5-6 dienomis vyko Jotvingių amatų dienos Ožkiniuose. Saulės nušviesta gamta Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje šiemet sulaukė daug lankytojų, svečių iš Lietuvos, puikių amatininkų, rankų darbų mėgėjų. Čia skambėjo „Kukumbalio“ iš Merkinės, „Tėviškės aidų“ iš Punsko ir „Ancios“ iš Suvalkų muzika ir dainos, pasaldinusios sočias vaišes ir vakaronę prie laužo.

Jotvingių amatų dienose buvo galima pasigrožėti lino dirbiniais, papuošalais iš vilnos, paragauti naminės duonos, gliaudyti riešutus didžiausia Lietuvoje gliaudykle. Lininių apyrankių, plaukų juostelių, pakabukų, diržų rišimo meistras iš Lietuvos Robertas Lukoševičius pasakojo, kad jo pasirinktas amatas yra pats seniausias pasaulyje. Kažin ar jo papuošalų rinkiniuose būtų galima rasti kelis dirbinius su tokiais pačiais raštais. Kiekviena rankos ar kaklo puošmena yra išskirtinė.

Ši išskirtinį renginį įgyvendino Punsko valsčius. Projektas nr. LT-PL-2S-138 „Baltų palikimo išsaugojimas ir skatinimas Lietuvos ir Lenkijos pasienyje“ dalinai finansuojamas Europos regioninės plėtros fondo pagal programą Interreg V-A Lietuva-Polska. Projekto partneriai - Jonavos rajono savivaldybės administracija, taigi šventėje dalyvavo ir Jonavos kultūros centro atstovai. Tiek renginio dalyviai, tiek atvykę amatininkai didžiausius padėkos žodžius skiria Punsko savivaldybės atstovams, ypač valsčiaus viršaičiui, kuris dėjo daug pastangų, kad šis renginys įvyktų.

Antrąją Jotvingių amatų dieną taip pat buvo paminėta graži jotvingių

Jurgio Černelio nuotr.

pavasario šventė Jorė. Ta proga sugiedota giesmė dievybei Jorei, kurios prašoma pažadinti gyvybę, pakeltos Lietuvos, Latvijos ir Prūsijos vėliavos. Kaip žinia, ši išskirtinė diena pažymėta jaukia apeigine šventės dalimi prie aukuro. Ji skirta prisiminti mūsų protėvių dievus: Perkūną, Žemyną ir Gabiją.

Šiais laikais pavasario šventė vadina Jurginėmis. Šiandien labiau mums žinomi Šv. Jurgio atleidai, tačiau verta prisiminti ir neužmiršti senos, žilos mūsų praeities, kai senoliai gyvenime tikėjo keliais dievais ir deivėmis, paslaptinomis šviesiomis ir tamsiomis būtybėmis. Buvo tikima, kad per Jurgines negalima nieko dirbti laukuose su arkliais, nes Jurginės, tai gyvulių šventė, kuriais rūpinasi šv. Jurgis. Tad ir prieš Jurgines nebuvo galima gyvulių varyti į laukus. Reikėdavo šv. Jurgio prašyti atrakinti žemę, prikelti gamtą iš žiemos miego ir leisti gyvuliams paragauti jaunos žolės. Dabar jis

laikomas ūkininkų globėju, o ankstesnė Jurgio arba Jurijos vardo prasmė prisimenama tik per apeiginę pavasario šventę. Norint tinkamai pajauti šventę, reikia žinoti jos simbolių prasmę, mokėti skaityti pirmuosius pavasario dangaus ženklus, susipažinti su apeigų eiga, dainų žodžiais, nuo kurių ne vienam oda pašiurpsta.

Pavasario šventei ypač reikšmingas pirmasis griaustinis arba kitaip – pirmoji perkūnija. Tikėta, kad jis skelbia pavasario pradžią: „Kai pirmą kartą išgirsta griaužiant, sako, kad dabar būsiąs tikrasis pavasaris. Mat Perkūnas pavasarį laikomas kaipo pavasario pranašas ir gamtos gaivintojas.“ Perkūnija paženklindavo naują metų ciklą. Žmonės laukdavo pirmojo griaustinio ir žaibų, kad pagaliau

Interreg
Lietuva-Polska

Europos Regioninės Plėtros Fondas

EUROPOS SĄJUNGA

būtų galima pradėti lauko darbus. Perkūnija turėjusi sakralizuojančios galios. Buvo tikima, kad per tamsųjį metų laiką – žiemą – žemėje sugula visos pasaulio blogybės, tamsios jėgos. Manyta, kad ant nepabudintos griausmu žemės negalima sėdėti, bausiems vaikščioti, maudytis ežeruose ar upėse: „Kol Perkūnas nesugriaudžia, negalima maudytis, nes velnias vandeny yra, ir negalima sėstis ant žemės ar ant akmens.“ Tik griaustinis galėdavo išvaryti visą žemėje ir vandenyje slypintį piktumą. Dar ir šiais laikais vyresnioji karta atkreipia jaunesniųjų dėmesį į pirmąjį griaustinį, po kurio, regis, akyse pradeda gamta žaliuoti: kalasi medžių lapai, lenda iš žemės jauna šviesi žolė, pievose užsimezga pirmieji gėlių žiedai.

Lietuvos etnologai sako, kad labai dažnai mes, lietuviai, mėgstame pasidairyti po svetimas kultūras, žavėtis jų švenčių apeigomis, nekasdiene gamta. Gėrimės japonų sakurų žydėjimu, stovime išsižioję priešais jų žiedus, o juk mes turime labai panašią pavasario šventę, kuri trunka ypač trumpai. Užsižiūrėję į svetimas puses nespėjame pamatyti pirmųjų pumpurų sprogo. Pagal senojo tikėjimo kalendorių minėta šventė žymėdavo naujuosius metus, kai pilki ir tamsūs medžiai, visa apmirusi augmenija staiga įgaudavo spalvų.

Galima būtų klausti, kodėl šią dieną tiek dėmesio skiriama Perkūnui. Atsakymas slypi apeiginiuose žodžiuose. Pirmoji perkūnija paliečia Žemyną – motinėlą Žemę. Griaušmas pažadina iš ilgo žiemos miego, prikelia šildančią ugnį: „Šios šventės metu ypatingai gerbiama Ugnis, kuri ir padeda apsivaliusiai sielai vėl išvysti pasaulį. Žmonės atgimdavo per Ugnį taip, kaip paukštis Feniksas.“

Taigi Jotvingių amatų dienos gražiai susiliejo su spalvingiausio metų laiko akimirka, leido žmonėms ne tik prisiminti senųjų šių žemių gyventojų pasaulėžiūrą, bet ir prisiliesti prie jų kasdienybės.

Lietuvos narystės ES metinės paminėtos dviračių žygiu

„AUŠROS“ INF.

Tradiciniame turistiniame dviračių žygyje, skirtame paminėti Lietuvos narystės Europos Sąjungoje 14-ąsias metines, dalyvavo apie 400 dviratininkų. Šį renginį Lietuvos ir Lenkijos teritorijoje š. m. balandžio 28 d. suorganizavo VSAT Varėnos rinktinė.

Žygio dalyviai startavo prie Kalvarijos pasienio užkardos atraminio punkto šalia Galadusio ežero, o prie Lazdijų rajono Galinių kaimo įvažiavo į Lenkiją. Šiais metais renginio organizatoriai nusprendė aplankyti Seinus.

Prie Seinų bazilikos esančioje aikštėje dviratininkus pasitiko Seinų miesto burmistras Arkadiusas Novalskis (Arkadiusz Nowalski), LR konsulato Seinuose vadovas Vaclovas Stankevičius bei būrys seiniškių. Svečiams grojo Seinų „Lietuvių namų“ liaudies kapela „Šalcinis“ bei R. Paškevičiaus estradinis ansamblis.

Seinų burmistras su konsulato vadovu išdalijo kelis šimtus lėkščių sriubos bei sveikino su abiejų šalių nepriklausomybės atkūrimo šimtmečiu. Garsiais plojimais sutiktas Seinų miesto vadovo pasisakymas, jog Seinai – tai A. Baranausko ir V. Kudirkos miestas.

Dalis žygio dalyvių aplankė buvusios Seinų kunigų seminarijos rūmus, juose esančią Lietuvišką menę bei Seinų baziliką.

Prieš išvykstant į Lietuvą, Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadas generolas Renatas Požėla visų renginio dalyvių vardu padėjo gėlių puokštes prie vysk. A. Baranausko paminklo bei paminklo, skirto Lenkijos prezidento lėktuvo katastrofos Smolenske metu žuvusiems atminti.

Vėliau žygeiviai pajudėjo buvusio Lazdijų pasienio kontrolės punkto link ir čia įvažiavo į Lietuvą.

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Konferencija „Lietuva, tėvynė mūsų“ Vilniuje

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Balandžio 20 d. Vilniaus lietuvių namuose vyko Tarptautinė mokytojų konferencija „Lietuva, tėvynė mūsų“, skirta Lietuvos valstybingumo atkūrimo šimtmečiui. Jos tikslas buvo skatinti Lietuvos ir užsienio lietuvių mokyklų mokytojų bendravimą ir bendradarbiavimą ugdant pilietines ir tautines vertybes įvairių dalykų pamokose, neformaliojo ugdymo veikloje, integruojant dalykus. Konferencijoje dalyvavo mokytojai ne tik iš Lietuvos, bet ir iš Vokietijos, Baltarusijos, Moldovos, Kaliningrado srities, Lenkijos. Kai kurie iš dalyvių skaitė pranešimus ir pasidalino savo gerąja darbo patirtimi.

Konferencija prasidėjo Lietuvių namų aktų salėje plenariniu posėdžiu, kurį vedė Veda Botyriūtė ir Vilius Švėgžda. Pirmiausia apžiūrėjome trumpametražį filmą „Pjūklo simfonija“, kuriame įmantriai pristatoma Lietuvių namų mokyklos veikla. Susirinkusiuosius šiltais žodžiais pasveikino šios mokyklos direktorė Vilma Balčiūnienė bei moksleiviai šokiu „Barborytė“ ir daina „Ažuolėlis šimtašakis“. Mokytojas turi būti ne tik dėstomo dalyko pavyzdys, bet tikėti, kad jo darbas gali teigiamai keisti ateitį, – kalbėjo direktorė.

Pirmoji pranešėja, Briuselio II Europos mokyklos pradinio ugdymo mokytoja Rasa Pivorytė, kalbėjo tema „Pilietiško ugdymas daugiakalbėje aplinkoje – natūralus procesas“. Minėtoje mokykloje mokiniai mokosi devyniomis kalbomis, pagrindinė – gimtoji, antroji – anglų. Lietuvių šioje mokykloje yra apie 200, dažniausiai

tai diplomatų vaikai. Mokiniai čia skatinami domėtis aplinka, kritiškai vertinti informaciją ir sąmoningai priimti sprendimus, suvokti tolerancijos kitam asmeniui svarbą. Ir čia kalbama apie toleranciją plačiaja prasme – ne tik rasės, tautybės, tikėjimo požiūriais, bet ir socialiniu. Mokiniai turi suprasti, kad nėra svarbūs žmogaus išvaizda, drabužiai ar atliekamas darbas, kad mokytojas ir valytojas yra lygūs. Na ir daugiakalbėje aplinkoje svarbu nepamiršti savęs, savo kalbos, tradicijų, papročių, mokėti tai patraukliai pristatyti kitataučiams.

„Ar pilietišką žmogų gali ugdyti bet kas?“ – tai Lietuvos edukologijos universiteto dėstytojo, mokslų daktaro, istoriko Mindaugo Nefo pranešimo tema. Atsakymas NE provokuojamai pasirodė jau antroje skaidrėje, bet klausantis energingo dėstytojo įdomaus pristatymo dar ne kartą pirsosi visai kitas atsakymas. Žmogus jau nuo mažens dalyvauja keturiuose „pragaro ratuose“: šeimos, mokyklos, politinės valdžios ir visuomenės. Šeima – arčiausiai mus supantis ratas. Čia susiformuoja kiekvienos asmenybės pilietiško pagrindai – teisingi ar mažiau teisingi. Mokyklinio amžiaus vaikams nemažą įtaką gali turėti mokytojas, dažnai tiesiogiai bendraujantis su mokiniu daugiau nei jo tėvai. Mokytojas turi galimybę mokinį vesti teisingu pilietiško keliuku, bet gali vesti ir neteisingu. Buvo svarstoma, ar mokytojas, atliekantis savo pareigas pagal reikalavimus, jau yra geras mokytojas, ar tik darbuotojas, atliekantis sąžiningai

savo darbą. Ar geras mokytojas tai tik tas, kuris imasi papildomų veiklų, išeina už savo pareigų rato ribų, dirba „už ką nemoka“, yra kūrybingas, atviras... Pasakyta, kad mokytojas tai galingas pilietis, kuris žino, kad dar daug nežino, ir mokinius kviečia veikti kartu. Pilietiškas mokytojas nepraeina abejingai pro neteisybę.

„Mokytojas negali nieko išmokyti, – teigia Liutauras Degėsys, Lietuvos edukologijos universiteto filosofijos mokslų daktaras, docentas, rašytojas, publicistas. – Manęs nieko nieks neišmokė. Kiekvienas pats turime norėti išmokti ir patys mokomės. Kiti gali pateikti mums vienokių ar kitokių žinių, informacijos, bet mes patys atsakingi už tai, ką mokame, kokie esame, mes patys save „lipdome“.

Spėjau, jog ši paskaita gali būti neeilinė. Taip ir buvo. Išgirdome nemažai kontroversiškų minčių, kartais ir smagiai pasijuokdavome, nors kaip dėstytojas teigė, tai juokas pro ašaras. O dabar patarimas ne tik mokytojams: bėkit nuo žmogaus, kuris sako: „Nesuprantu, kaip tu gali nesuprasti.“ „Bėkit kuo greičiau ir kuo toliau nuo taip sakančio mokytojo, gyvenimo draugo, nuo kiekvieno...“ – ragina docentas. Paliksiu šią mintį be paaiškinimo. Kiekvienas pats paanalizuokime šį patarimą. Žinios yra naudingos – tai suprantama. Tačiau kad žinios naudingos vienas kitą suprasti – tai jau nėra visiems aišku. Dažnai mokykloje suskaldome tikrovę į dalykus, pamokas, daiktus, o juk gyvename procese. Tu esi ne daiktas, o procesas. Mokytojas, ateidamas į pamoką, pats

Kalba L. Degėsys

Vilniaus lietuvių namų nuotr.

yra pavyzdys, ką iš savęs galima padaryti. Ne visada tai geras pavyzdys. Yra mokytojų ar dėstytojų aiškiaregių. Pamato dėstytojas studentą ir žino, kokį pažymį šis gaus. Ir tokį gauna. Taip numato dėstytojas ateitį. Dažnai ir mokytojų tokių pasitaiko. Pirmiausia reikia save pažinti, o paskui mokytis kitų dalykų. Daug apie save sužinome atsidurdami naujose situacijose. Jei nebandei iškepti pyrago, nežinai, kad sugebi. Tad ir mokyns – jei jis niekada nebandė kurti eilėraščių, iš kur gali žinoti, kad sugeba tai daryti? Visur reikalinga veikla, o tik šalia jos – žinios. Žinome, kad jei nėra motyvo mokytis, tai ir neišmoksi. Bet turi būti ne išorinė motyvacija, o vidinė, ateinanti iš paties savęs. Reikia suprasti, kad pats pasidarai save tokį, kokį pasidarai. Kuo greičiau tai suprasime, tuo geriau. Reikia ir vaikams padėti tai suprasti bei parodyti jiems, ko nereikia mokytis.

Vokietijos Vasario 16-osios gimnazijos direktorė kalbėjo apie lietuviybės puoselėjimą savo mokykloje. Pabrėžė, jog kasdieniame darbe yra labai svarbūs žmogiškieji kontaktai, bendravimas, pagarba vienas kitam. Turime išmokti gerbti kitus ir save. Negalime pamiršti, kad turime savo lietuvišką veidą, kurį privalome puoselėti. Didžiausias pilietiškumo pavyzdys – žmogiškieji kontaktai.

Direktorė papasakojo apie savo mokyklos veiklą, ugdymą, pabrėžė ekskursijų į Lietuvą, svečių iš Lietuvos lankymosi, tautinių švenčių organizavimo mokykloje svarbą.

Plenarinio posėdžio metu pateikta nemažai klausimų, problemų, sužadintas smalsumas domėtis, tobulėti, ieškoti ne tik žinių, bet ir savęs.

Po pietų pertraukos dirbome sekcijose. Kiekvienas galėjo pasirinkti pagal pageidavimą vieną iš penkių: pradinis ugdymas (2 sekcijos), socialiniai mokslai ir užsienio kalbos, tikslieji ir gamtos mokslai ir lietuvių kalba. Aš pasirinkau II pradinio ugdymo sekciją, kurioje septynios mokytojos iš Vilniaus ir Vilniaus krašto pasidalino savo darbo patirtimi, pristatė projektines veiklas, susijusias su pilietiškumo auklėjimu, tautinių vertybių puoselėjimu. Ypač įdomūs pasirodė šie projektai: Vilniaus Naujininkų mokyklos „Vėrinys Lietuvai“, Buivydiškių pradinės mokyklos „Lietuva ir aš“ bei Vilniaus Antano Vienuolio progimnazijos „Pažink tėvynę ir save“. Pasidalinsiu keliomis išvadomis. Pirmiausia vaikams įdomu ir didelį įspūdį palieka išvykos už mokyklos ribų. Daug žinių suteikia, lavina įvairius įgūdžius ir ilgam pasilieka muziejiniukų ir kitų (ne mokytojų) vedami edukaciniai užsiėmimai. Pasidžiaugiau, kad ir mes, gyvendami toli nuo Vilniaus, suteikiame

vaikams galimybę dalyvauti panašioje veikloje kaip vilniečiai. Kalbu apie Vilniaus lietuvių namų vykdomą projektą, susijusį su dainininke Beatriče Grincevičiūte. Mūsų moksleiviai praėjusiais mokslo metais taip pat turėjo galimybę dalyvauti edukaciniuose užsiėmimuose, kuriuos veda B. Grincevičiūtės memorialinio muziejaus darbuotojos. Mokiniais svarbi praktinė veikla bei žinių ieškoji-

mas ir savo darbo pristatymas. Mokytojos akcentavo, kad „tvirti pamatai – tai mes, pradinukės“.

Daug įdomių, kartais kontroversiškų minčių buvo galima išgirsti konferencijoje. Aišku, nei sugebėčiau, nei nemačiau prasmės viską referuoti. Tai, be abejo, nebuvo mano tikslas. Pateikiau keletą išgirstų minčių, kartais jau gal ir savaip suprastų. Juk niekur nepabėgsi nuo savęs. Čia yra tai, kas man patiko ar paliko vienokį ar kitokį įspūdį. Atrodo, žinome, kad dar labai daug ko nežinome. Tačiau smagu išgirsti, kad tai yra pranašiau, nei manyti, jog viską supranti. Dažnai juk bijomės prisipažinti bendradarbiams, draugams ir ypač mokiniams, kad ko nors nežinome. O juk prisipažinus kad ir sau jau prasideda tobulėjimas, nes imi ieškoti atsakymų į kilusius klausimus. Tad ir mano dalyvavimas šioje konferencijoje tai kažkokia prasme ieškojimas vis naujų kelių į tobulėjimo pievas. O patikėkit – suradus vieną takelį, ieškai kito, nes atrodo, kad kitas dar įdomesnis.

Konferencija vertinga savo turiniu. Kartais gera pakilti nuo savo šiltos kėdės ir išklausti kitų, praturtinti save kitų patirtimi, pakvėpuoti kitos aplinkos išmone. Verta išlipti iš savo kasdienybės, rutinos rato, kad sugrįžę namo patys visų pirma sau, o kartais ir kitiems būtume bent šiek tiek įdomesni.

Ar kiekvienas gali tapti profesionaliu vertėju?

BOŽENA BOBINIENĖ

Tam tikrą laiką besitęsiantis Lietuvos piliečių antplūdis į netoli sienos esančius Suvalkus ir kitus miestus, bendri Lietuvos ir Lenkijos ES projektai, įmonių, įstaigų, savivaldybių bendradarbiavimas lėmė, kad mokėti lenkų ir lietuvių kalbas ypač pasienyje tapo be galo pravartu. Bendras abiejų šalių verslas ir kita veikla verčia abi kaimynines tautas bendrauti tiesiogiai būtent šiomis kalbomis. Todėl galbūt jau nestebina tai, kad, tarkim, Suvalkų parduotuvėse, turguje ar įmonėse dažnai galima sutikti nelietuvių, kalbančių lietuviškai. Susidaro įspūdis, kad ne tiek kultūra ar kitos tautos

savitumas patraukia lenkų dėmesį ir pagimdo norą kalbėti kaimynų kalba, o tiesiog ekonominiai, verslo, buitiniai veiksniai. Pati savo akimis mačiau ir ausimis girdėjau: lenkas, parduodantis turguje vaisius ir daržoves pirkėjams, kurių didesnę dalis – iš Lietuvos atvykę lietuviai, kuo puikiausiai bendrine lietuvių kalba vardijo savo prekių pavadinimus, pasakė kainas ir gražiai padėkojo: „Labai ačiū.“ Lenkas pasakytų: „Možna? – Možna!“ (Galima? – Galima!)

Beje, bendrauti lenkiškai arba lietuviškai šnekamąja kalba yra įmanoma be didesnių sunkumų (galima juk parodyti ir gestais), tačiau sudėtingiau yra su oficialiais raštais, dokumentais, instrukcijomis, pasiūlomis ir pan. Keliaujant po Punsko-Seinų-Suvalkų kraštą ne kartą dėmesį patraukdavo pakelėse stovinčios reklamos lietuvių ir lenkų kalbomis. Ir visiškai ne dėl to, kad sudomino prekė ar paslauga, o dėl jų turinio. Kai kurių žodžių, frazių vertimas į lietuvių kalbą kėlė ne tik šypsena, bet kartais – net pasibaisėjimą. Vertimo kokybė būdavo apgailėtina! Nesinorėjo tikėti, kad tokį tekstą galėjo parengti padorus vertėjas. Veikiausiai galėjo būti pačių reklamos autorių, norinčių sutaupti, internetiniame Google žodyne išsiverstas tekstas. Tačiau ir tai keičiasi. Rimtas verslininkas pasirūpina, kad jo pasiūla būtų kokybiškai pateikta kitataučiui

klientui, ir tam tikslui ieško gero vertėjo. Profesionalių vertimų paklausa didėja. Dėl to pastaraisiais metais išpopuliarėjo lietuvių-lenkų (ir lenkų-lietuvių) kalbų vertėjų paslaugos. Prieš keliasdešimt metų mūsų krašte buvo vos vienas kitas žmogus, užsiimantis šiuo amatu. Dabar šį darbą dirba nemažas kraštiečių būrys.

Iš kur toks susidomėjimas šia sritimi? Kas paskatino žmones, ne tik baigusius filologijos studijas, imtis tokio darbo? Ar jis įdomus, sudėtingas, ar paprastas, galbūt labai pelningas? Ar, norint vertėjauti, pakanka mokėti gimtąją ir dar kurią nors kitą kalbą? Šitie ir kiti klausimai ilgą laiką sukosi galvoje, juolab kad retkarčiais ir pačiai tenka pavertėjauti. Atsakyti į juos man padėjo kelios mūsų krašto vertėjos profesionalės: Birutė Severinienė, Lida Nevulytė ir Daiva Valinčienė.

VERTĖJO PROFESIJA (POMĖGIS, PELNINGAS DARBAS AR KITOS PRIEŽASTYS?)

Vertėjas (lot. *traductor* – perkeliantis, pernešantis) tai asmuo, užsiimantis žodinės kalbos ar teksto raštu vertimu – pakeitimu, perteikimu iš vienos (išeitinės) kalbos į kitą (tikslinę) kalbą. Mokslo šaką arba žinių apie kalbos vertimą visumą galima apibrėžti vienu žodžiu – translatologija. Beveik kaip transplantologija. Skamba panašiai, ir reikšmė panaši. Tik pakeičiamas ne gyvas organas,

Daiva Valinčienė

Iš kairės: Lida Nevulytė ir Birutė Severinienė

o tam tikra kalba, beje – taip pat gyva. Mąstant šia linkme, galima sakyti, kad geras vertimas turi idealiai atitikti originalo reikšmę, prasmę.

Birutė, Daiva ir Lida pripažįsta, kad apie vertėjo profesiją rimtai pradėjo galvoti per atsitiktinumą. Į jų rankas pateko vienas kitas tekstas. Versti sekėsi neblogai, patiko, buvo įdomu ir smalsu ieškoti žodžių atitikmenų. Kuo toliau į mišką – tuo medžių daugiau, bet ir įdomiau: medžiaga sudėtingesnė, reikalaujanti daugiau žinių, gilinimosi į specializuotą literatūrą, asmeninio tobulėjimo. Beje, mūsų krašto lietuviškų mokyklų absolventams vertėjavimas juk nėra naujovė. „Su vertimais susidūriau jau mokykloje, kaip ir visi mūsų krašto moksleiviai, kai teko mokytis iš lenkiškų vadovėlių, o pamokos vyko lietuvių kalba“, – primena Lida. Taigi vieniems šis faktas kelia problemų, o kitiems – tai tiesiog privalumas. Moterys įsitikinusios, kad vertėjo darbą reikia pamėgti, imtis jo atsakingai, tada ir užsakymų nepristigs, ir pilnas bus neblogas.

NORINT BŪTI GERU VERTĖJU, NEPAKANKA TIK MOKĖTI SAVO GIMTĄJĄ IR DAR KURIĄ NORS KALBĄ. O FILOLOGIJOS STUDIJOS NĖRA VERTĖJO PROFESIONALUMO RODIKLIS

„Jeigu nori būti geras vertėjas, privalai puikiai mokėti bent dvi kalbas, nebūtinai viena iš jų turi būti gimtoji“, – sako Birutė. Lida įsitikinusi, kad „ypač svarbus yra platus žodynas, kurį vertėjas gali įgyti tik skaitydamas daug ir įvairios literatūros“. O Daiva mano, kad „norint būti geru vertėju, gerai mokėti gimtąją kalbą ir dar kurią nors kitą kalbą – tai tik kelio pradžia. Būtina sugebėti įžvelgti tam tikras kalbų subtilybes, žinoti joms būdingus bruožus, sugebėti tinkamai išsianalizuoti verčiamą tekstą, kad jis būtų kuo geriau, aiškiau ir prienamiau pateiktas kita kalba. Reikia taip pat išmanyti verčiamų tekstų, duomenų specifiką ir atvejus, kada galima savo nuožiūra taikyti terminų sinonimus, o kada reikia atidžiai laikytis oficialios terminijos“.

Visos vertėjos vieningai patvirtina, kad filologijos studijos pakelia vertėjavimo lygį, tačiau tai nėra vertėjo profesionalumo rodiklis. „Pačios filologijos studijos neparuoš vertėjo darbui, – mano Lida. – Čia svarbu praktika. Daugeliu atvejų būna taip, kad verčiant tekstą reikia pavartoti konkrečias nusistovėjusias frazes, žodžių junginius (ypač sutarčių, pažymų, pareiškimų ir pan. atveju), o ne kurti naujus terminus, rašyti savais žodžiais.“ Moterų nuomone, filologijos studijos daugiau gal praverčia grožinės literatūros vertėjams, kur svarbus patrauklus, įdomus ir

taisyklingas tekstas, įtaigi kalba.

VERTĖJO DARBAS – KANTRIEMS SMALSUOLIAMS

Pašnekovių nuomone, geras vertėjas turėtų visų pirma būti kantrus, kruopštus ir smalsus. Turi sugebėti susikaupti. Stengtis įgyti kuo daugiau praktikos ir žinių, įsigilinti į kalbos specifiką. „Vertėjas žodžiu turi būti drąsus, sugebantis valdyti stresą ir ilgesniam laikui sutelkti dėmesį. Vieniems šios savybės arba jų dalis yra įgimtos, o kitiems tenka to išmokti. Tobulinant šiuos gebėjimus, galima labai daug pasiekti“, – tikina Daiva. Visos vertėjos pasigenda specialių šios srities mokymų. Deja, jie rengiami tik populiariausių kalbų kombinacijoms (anglų, rusų ar vokiečių, bet ne lenkų ir lietuvių).

NE TIK PRIE DARBO STALO, KOMPIUTERIO IR ŽODYNŲ. VERTĖJAS AKIS Į AKĮ SU PUBLIKA

Birutė, Daiva ir Lida vertėjauja ir žodžiu, ir raštu. „Vienareikšmiai negaliu išskirti ir nurodyti, kas patinka labiau. Kartais tiesiog norisi atsitraukti nuo kompiuterio ir tada labai mielai važiuoju vertėjauti žodžiu (konferencijų, pristatymų, mokymų metu ir kt. – aut.), o kai penkias dienas iš eilės vertėjauju tik žodžiu, tada tikrai pasiūlgstu savo stalo ir kompiuterio, – pajuokauja Birutė. – O kuris vertimo žodžiu būdas: nuoseklusis ar sinchroninis? Priklauso nuo tematikos. Jeigu tema sunkesnė, man geriau versti nuosekliai. Tada, jei ko nesupranti, galima prelegentą paklausti, paprašyti, kad pakartotų, klausytojams galima išaiškinti „aplinkiniu keliu“. Jei sinchroninis vertimas – būtina labiau susikaupti, atidžiai klausyti ir intensyviai galvoti. Man sinchroninis vertimas kartais būna savotiškas iššūkis, bet jei tik tokį gaunu, tai dažniausiai ir priimu“, – atvirauja Birutė. Daivai labiau

patinka vertimai raštu, nes čia turi daugiausiai patirties. Beje, jai „artimiausias yra sinchroninis vertimas, kuomet pranešėjas kalba be pertraukų, o vertimas iš vertėjų kabinos per ausines plaukia tiesiai į klausytojų ausis“.

„Kai vertimu užsiimi kiekvieną dieną, kartais būna taip, kad verti tai, ką gauni – nebūna iš ko rinktis, – pasakoja Birutė. – Nemėgstu versti istorinių tekstų, archyvų dokumentų, literatūra irgi ne prie širdies. Domiuosi medicina, skaitau daug straipsnių ir kartais skaitydama mintyse verčiu – čia jau toks profesinis „iškrypimas“, – juokauja. O Daiva būtent mėgsta istorinio pobūdžio temas, teisės, finansų, buhalterijos sritis. „Verčiu ir techninius tekstus, tačiau ne visus. Sričių, kurios man visiškai svetimos, visai neapsiimu versti. Nesiimu taip pat grožinės literatūros vertimo – jaučiu, kad po mano „globos“ ji jau nebūtų grožinė“, – šmaikštuoja vertėja.

**PROFESIONALUS VERTĖJAS NUOLAT TOBULINA SAVO GEBĖJIMUS.
POPIERINIAI ŽODYNAI – VERTIMŲ RELIKTAS**

„Popieriniai žodynai vertėjui –

prasta darbo priemonė, – tikina Lida. – Šiais laikais, kai viskas labai greitai keičiasi, greitai atsiranda nauji reiškiniai, daiktai, tuo pačiu – ir nauji terminai, vienos svarbiausių ir geriausių darbo priemonių tapo elektroniniai žodynai, tekstynai, vertimo programos.“

„Manau, kad vertėjas tobulėja diena po dienos, visus tuos metus, per kuriuos užsiima vertimais, – sako Birutė. – Tiesą sakant, kiekvieną dieną sužinai ką nors naujo. Kad asmeninis žodynas nebūtų skurdus, stengius skaityti daug knygų tiek lietuvių, tiek lenkų kalba. Tai padeda neužmiršti taisyklingos kalbos, – įsitikinusi moteris. – Visų pirma verčiant reikia turėti bendrą supratimą, ką verti. Būna, kad reikia konsultuotis su specialistais, sričių žinovais, kartais kolegomis vertėjais.“

Daiva savo įgūdžius stengiasi tobulinti analizuodama prieinamus dvikalbius tekstus arba lygindama panašius tos pačios srities ar temos tekstus lenkų ir lietuvių kalbomis. „Dirbti vertėjo darbą naudojant tik dvikalbį žodyną – toli gražu nepakanka. Geras vertimas – tai perteiktos mintys ir idėjos, ne tik žodžiai.“ Moteris mano, kad visų pirma reikia pačiam suprasti verčiamą tekstą, to-

dėl būtina gilintis į temą, pvz., naršant internete paskelbtą informaciją, straipsnius, aprašymus...

PROFESIONALUS VERTĖJAS NETURI BŪTI PRISIEKĖS VERTĖJAS

Į klausimą, ar kiekvienas profesionalus vertėjas turi būti prisiekęs vertėjas, Birutė ir Daiva vieningai sako: „Tikrai ne!“ Birutė pripažįsta, kad užsakovai dažnai klausia, kuo skiriasi paprastas vertimas nuo prisiekusio vertėjo vertimo. „Aš jiems paaiškinu, kad man jie skiriasi tik tuo, kad paprastam vertimui nereikia prisiekusio vertėjo antspaudo, – sako Birutė. – Manau, kad būdamas profesionalus vertėjas ir vienam, ir kitam vertimui skiri tiek pat dėmesio ir jį atlieki su tokia pat kompetencija ir sąžiningumu.“ Daiva taip pat paminėti antspaudo svarbą. „Atsiveria daugiau galimybių bendradarbiauti su įvairiomis valstybinėmis institucijomis (pvz., policija, teismais) ir įmonėmis, – pripažįsta, – tačiau reikia turėti omeny, kad lazda turi du galus: paskui padėtą antspaudą seka didelė vertėjo atsakomybė. Prisiekusio vertėjo statusas tikrai daug kur praverčia, leidžia pasipelnyti, tačiau apie vertimo kokybę ir lygį byloja ne minėtas antspaudas, o visiškai kiti dalykai.“

RINKOJE NEMAŽA VERTĖJŲ KONKURENCIJA

„Bet ir paklausa nemaža“, – pajaukiau Birutė. Iš tiesų ne tik apylinkėje yra nemažas būrys vertėjų, o darbo trūkumu jie nesiskundžia. „Šiais laikais kiekvienas darbas turi būti atliktas labai greitai, čia ir dabar, – aiškina Lida. – Geras vertėjas turi apsiginkluoti gera vertimo programa, kuri labai palengvina ir pagreitina darbą, elektroniniu žodynu, tekstynu ir dirbti greitai bei efektyviai. Taisyklė paprasta: kuo daugiau padarai darbo, tuo daugiau užsakymų. Greitai

ir profesionaliai atliktas darbas, tai patenkintas klientas, kuris, reikalui esant, neieškos kito vertėjo, o pasiukliaus jau patikimu.“ Tai patvirtina ir Daiva: „Visų pirma dedu visas pastangas, kad darbas būtų atliktas atidžiai ir kruopščiai. Stengiuos gerai įvertinti savo jėgas, kad sugebėčiau vertimą atlikti laiku ir kokybiškai. Užsakovai tai įvertina ir siekia užmegzti ilgalaikį bendradarbiavimą.“ Birutės nuomone, dar svarbu pasiūlyti užsakovui atitinkamą kainą – kiekvienas ieško pasiūlos, kuri bus ne tik kokybiška, bet ir patraukli atlyginimo atžvilgiu.

Geriausia reklama vertėjui – jo darbo kokybė. „Būna, kad naujas užsakovas paskambina, nes jam kažkas mane rekomendavo, – sako Birutė. – Jei pradėdant bendradarbiavimą abiem šalims visos sąlygos tinka – dažnai jis tęsiasi ilgus metus.“

VERTĖJAVIMO AISTRA

„Nepaisant visų sunkumų, su kuriais tenka susidurti vertėjui, vertėjo darbas nepaprastai įdomus, o kiekvienas „įveiktas“ (išverstas) tekstas suteikia daug džiaugsmo“, – reziūmavo Lida.

Daiva, Birutė ir Lida apie savo profesiją pasakoja su tam tikra aistra. Joms vertimas, nepaisant įvairių sunkumų ir kliūčių – patrauklus ir įdomus užsiėmimas, neblogas pajamų šaltinis. Beje, pažįstu žmonių, baigusią filologijos mokslus, puikiai išmanančių abi kalbas, kurie jokia būdu nenorėtų būti vertėjais. Šioje srityje sėkmę lemia žmogaus intuityvumas, nuojauta, nuoseklumas ir pasirengimas skubiam darbui. Aišku, neįmanoma tapti geru vertėju neišmanant kalbos taisyklių, gramatikos, rašybos ar stiliaus. Tačiau prisimenant pagrindinį vertėjo tikslą – svarbiausia, kad kalbos, į kurią verčiamas tekstas, vartotojas galėtų puikiai suprasti originalo prasmę ir esmę. Vertėjas negali sukurti savo teksto. Jis turi jį perteikti kita kalba tokį, kokį sukūrė autorius.

L. Mažylio debiutinė knyga – apie mistinį Vasario 16-osios akto suradimą

Visą Lietuvą nudžiuginęs ir šimtmečio proga geriausią dovaną šaliai įteikęs Liudas Mažylis nenustoja stebinti. Šiais metais knygų lentynose pasirodė debiutinė profesoriaus knyga – romanas apie Nepriklausomybės Akto paieškas. L. Mažylis leidyklos „Šviesa“ išleistoje knygoje „99 metai po įvykio“ Vasario 16-osios akto suradimo aplinkybes aprašo pasitelkęs vaizduotę.

Autorius intriguoja – skaitydami šią knygą, žmonės bus priversti nuolat dvejoti, kurie įvykiai realūs, o kurie – išgalvoti. Naujosios knygos žanras, kaip sako pats autorius, yra veiksmo dokumentika, kurioje rizikingi fantastikos vingiai susipina su neginčijama realybe.

„Sąvoka „veiksmo dokumentika“ yra panaši į kinematografinį terminą. Jei paprastas filmas gali būti veiksmo, bet tiesiogiai grindžiamas dokumentiniais faktais, tuomet ir literatūra gali būti lygiai tokia pati“, – tikino L. Mažylis.

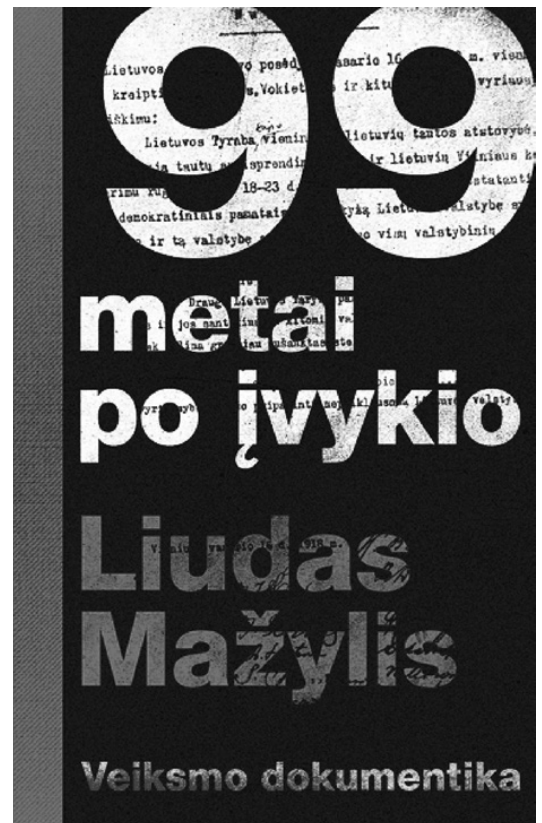
Autoriaus teigimu, praėjusių metų Lietuvos Nepriklausomybės Akto suradimo istorija, plačiai nuskambėjusi visoje šalyje, iki šiol yra pakankamai dramatiška, paslaptinga ir net mistiška. L. Mažylis sakė, kad būtent dėl šių priežasčių knygoje nuolat pasikartoja nesuvaldomo laiko, nesibaigiančių keilionių ir ieškojimų motyvai.

„Daugelio dalykų net dabar nepavyksta logiškai paaiškinti. Pavyzdžiui, kaip Vasario 16-osios akto suradimo aplinkybių aprašymas socialiniuose tinkluose atsirado dar gerokai iki jį atrandant? Arba kodėl dokumentas buvo surastas vos per kelias valandas, nors

iki tol jo nerado net kelios ankstesnės istorikų kartos? Nutariau, kad šiems paaiškinimams reikia meninės išraiškos, todėl knygoje realybę sujungiau su fikcija“, – sakė L. Mažylis.

Romane Vasario 16-osios akto suradimas Vokietijos archyve aiškintamas fantastinėmis prielaidomis, o kai kur pasitelkiami net mistikos motyvai. Pagrindinis knygos „99 metai po įvykio“ veiksmas vyksta kitose epochose, praėjus ant knygos viršelio nurodytiems 99 metams.

„Norėčiau, kad ši knyga paskatintų skaitytoją į kai kurias vietas pasigilinti pakartotinai ar iš naujo permąstyti istorinių įvykių svarbą. Taip pat linkiu ją perskaityti ne kartą ir, žinoma, būtinai iki galo. Kitus gyvenimo pasikeitimus aprašysiu kitose savo knygose“, – atskleidė L. Mažylis.

Atidavęs visą save mūsų kraštui

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

Romui

Kas suskaičiuos

Tavo nuveiktus darbus

Mūsų kraštui

Ir mūsų brangiajai tėvynei

Kas išmatuos

Tavo auką

Dėl mūsų ir Jos

Tu gyvenai ir liepsnojai

Dėl savo žmonių ir tautos

Nesakei kad sunku

Nesiskundei

Kad poilsio trūksta

Kad neši mūsų sėkmę

Per savo bemieges naktis

Kas galėj patikėti

Kad jėgos jau visos išsemtos

Kad sūnūs našlaičiais paliks

Nes Aukščiausias

Tau pelnytą poilsį siuntė

Ir užmerkė akis

Lemtis

J. A.

Romą susitikau besimokydama Punsko licėjuje, bet artimiausios susipažinti teko studijų metais ir vėliau, pradėjus dirbti Punsko mokyklose. Mus suvedė bendros mintys ir noras dirbti savo kraštui.

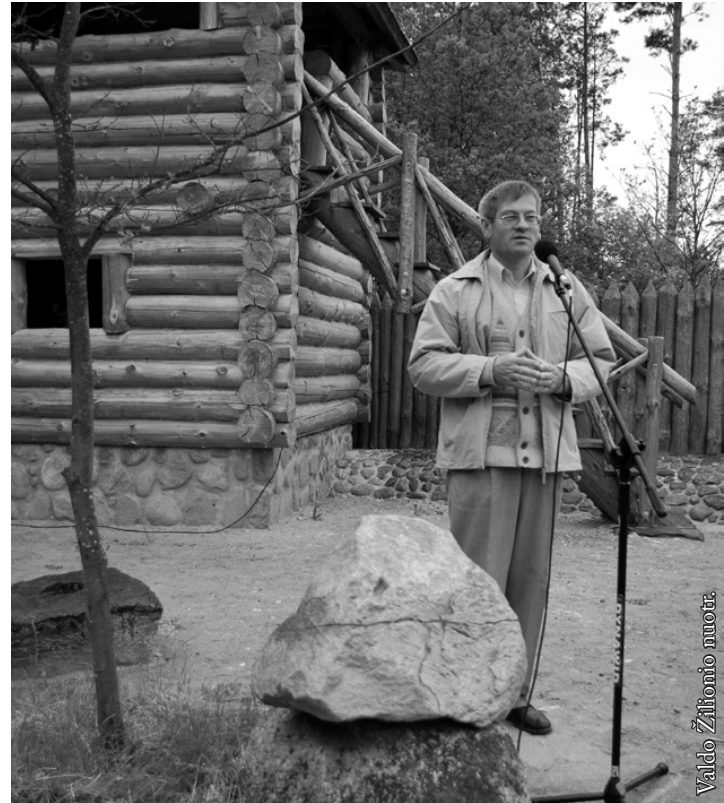
Romas visada buvo pilnas minčių ir idėjų. Jomis mielai dalindavosi su kitais. Jam visą laiką rūpėjo ką gero padaryti savo žmonėms, savo kraštui. Po keturiasdešimties metų sunku viską tiksliai ir beprisiminti, nes jo idėjų, minčių ir darbų buvusi daugybė. Su juo visada buvo lengva bendrauti, nes nebūdavę paslėptų minčių, nepasakytų žodžių. Pasižymėjo dora ir sąžiningumu.

Iš studijų laikų įsiminė pirmas studentų derlinių vainikas Žolinėms.

Tai buvo Romo idėja suburti savo krašto studentus bendram darbui. Tada ir susiformavo pagrindinė nuostata, kad studentų vainikas turi atspindėti patriotiškumą, tikėjimą ir mokslą. Pirmas vainikas gal ir nebuvo tobulas, bet suformuluotų idėjų laikytasi dar daugelį metų. Studijų metais Romas labai aktyviai reikėsi LVKD Varšuvos skyriaus veikloje. Sužinojęs, kad su moksleiviais esu paruošusi programėlę Žmuidzinaučiaus vakarui, jis

pakvietė mus į Varšuvą. Pats vedžiojo po miesto įdomesnes vietas ir ragino moksleivius čia atvažiuoti, nes draugijos skyriaus patalpose lietuviai studentai praleisdavo daug laiko. Tokių susibūrimų metu kildavo naujų idėjų. Viena iš jų – skatinimas grįžti ir dirbti gimtajam kraštui. Romas stengėsi, kad Punsko licėjaus moksleiviai rinktųsi aukštąsias mokyklas ir įsigiję profesijas galėtų grįžti į savo kraštą. Geranoriškai padėdavo moksleiviams, laikantiems abiturus egzaminus.

Baigęs studijas Varšuvoje Romas, kaip ir daugelis to meto studentų, sugrįžo į gimtąjį kraštą ir pradėjo aktyvią veiklą. Šiandien turbūt nerastume tokios gyvenimo srities,

Poezijos pavasaris, 2008 m.

kurioje Romas nebūtų pasireiškęs. Be savo tiesioginio darbo, visada rasdavo laiko visuomeniniams reikalams, lietuvių kultūrai, krašto pažinimui. Jis ne tik pats stengėsi pažinti savo kraštą, bet ir norėjo parodyti jį draugams, kitiems žmonėms. Prieš keturiasdešimt metų dar nebuvo madingi turistiniai maršrutai, o Romo galvoje jau buvo sukurtas pažinimo kelias „Eglės ir Žilvino takais“, kuris vedė per pačias gražiausias jotvingių krašto vietas. Nors tais laikais automobilių mažai kas turėjo, bet tokią ekskursiją su jaunimo grupele kartu pavyko surengti. Aplankėme Šiurpių, Smalnykus, kitas vietas. Vėliau, gal po 20-ies metų, Romas sukūrė maršrutą „Žaliųjų rūtų takeliu“, kuris vedė

per lietuviškus kaimus nuo Eglinės iki Dusnyčios. Šiame maršrute numatytas susipažinimas su žmonėmis, puoselėjančiais tautodailės, folkloro, kulinarijos paveldo tradicijas.

Be Romo neapsieidavo nė vienas jaunimo susitikimas nei vasarą prie laužo, nei kitu metų laiku. Labiausiai rūpėjo kalėdiniai ir velykiniai studentų ir jaunimo susitikimai. Tai nebuvo tik pasilinksminimas, bet taip pat pasidalijimas idėjomis, švietėjiška veikla – savotiškas patriotinis ugdymas, siekiant sutelkti jaunimą bendriems darbams, užkirsti kelią nutautėjimui. Susitikimai dažniausiai vykdavo kultūros namuose Punske.

Didelis Romo indėlis visoje etnokultūros srityje. Pirmas žymus darbas tai skanseno statyba, kurią pradėjo 1986 m. Šią kultūrinę investiciją parėmė visuomenė, nepamokamai atiduodama statybos objektus bei vidaus įrangos daiktus, bet tik Romo, tuometinio Punsko viršaičio, pastangomis pavyko baigti statybos darbus. Ne kartą teko kartu dalyvauti savotiškose ekspedicijose renkanti objektus ar padedant ieškoti meistrų. Skųsdavosi statybos sunkumais, meistrų trūkumu. Būnant Vilniuje pavyko susitarti su „Talkos“ klubu, kuris savanoriškai atvažiavo į Punkską su medžio statybos meistras ir pagalbininkais ir kelias savaites dirbo prie pirmojo svirnelio perstatymo.

Romas ne tik turėjo begalę savo idėjų, bet ir mielai priimdavo kitų mintis, jeigu matė prasmę. Jis parėmė mintį, kad laikas steigti vieneta, kuris labiau rūpintųsi tradicine kultūra. Tai jo pastangomis buvo sutvarkyti reikiami dokumentai Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos steigimui. Jis, kaip patyręs vadovas, sklandžiai vadovavo pirmajam šios draugijos suvažiavimui. Be jo pagalbos neapsiėjo ir kiti suvažiavimai. Per 20 metų vadovavo kiekvienam

suvažiavimui, padėjo pereiti per visus formalumus. Romo dėka ši draugija pirmoji pasistengė, kad jai galima būtų skirti 1 proc. pajamų mokesčio. Visada stengėsi padėti pagal savo išgales.

Romo akiratis visada buvo labai platus. Jo mintys keliaudavo toli. Jis paliesdavo daugelį sričių, bet neužmiršdavo ir savo krašto pamatinės kultūros. Etninės kultūros sritis Romui labai rūpėjo. Atmintyje įstrigę ne kartą ištarti žodžiai, kad nenustebinsime pasaulio naujais pastatais ir asfaltu, nes kitur jų yra daugiau ir geresnių, bet galime būti įdomūs savo prigimtinė lietuvių kultūra. Jis suprato, kad šią sritį ypatingai reikia saugoti ir puoselėti, kol visai dar neišnyko. Labai rimtai žiūrėjo į folkloro ansamblius. Kai „Gimtinės“ ansamblis nebeturėjo kur rinktis repeticijoms, jis pasiūlė vietą naujose ir erdviuose Punsko valsčiaus patalpose. Gaila, kad džiaugtis teko neilgai.

Romas rūpinosi ir lietuvių tautodailė. Išsikėlus valsčiui į naujas patalpas, senosiose pasiūlė įkurti tautodailės galeriją, o vėliau šiam tikslui surado vietas naujose valsčiaus

patalpose. Romo reikšmingiausias darbas šioje srityje tai tautodailės mugės suorganizavimas per Žolines prie Puntos ežero Punske. Jam pirmininkaujant Lietuvių visuomeninei kultūros draugijai (1981–1985) suaktyvėja draugijos veikla, susijusi su jaunimu. Į darbą įtraukiami jauni žmonės, baigę studijas ir sugrįžę į gimtąjį kraštą. 1981 m. lapkritį įkurta Jaunimo komisija. 1982 m. darbą pradėjo Meno komisija, kuri per vasaros atostogas surengė tapybos plenerą. Ši komisija ir tapo Žolinių mugės pradininke. Vėliau Romui tapus viršaičiu, jo iniciatyva buvo pastatyti dailūs nameliai, kuriuose įsikūrė mūsų krašto meistras. Pirmosios mugės vykdavo Puntos ežero pakrantėje ir tik vėliau persikėlė į bažnyčios aikštę. Tai buvo pirmoji tokio pobūdžio mugė visame krašte. Dabar galime pagrįstai didžiuotis turėdami vieną iš seniausių tautodailės mugių. Ji gyvuoja iki šių dienų ir tapusi masine švente džiugina Žolinių šventės lankytojus, garsina mūsų kraštą. Tautodailė Romui visada buvo prie širdies ir jos neužmiršo. Būdamas Seinų apskrities viršininko

2008 m. Vilniuje apdovanotas medaliu

Valdo Žilionio nuotr.

Prie statomo Punsco licėjaus pastato. 2007 m.

pavadootojas, ne tik pasistengė, kad Punsco licėjus turėtų naują pastatą, bet ir kad būtų remontuojamas bendrabutis. Kartu su Lazdijų meno mokykla vykdytas projektas „Gyvenamosios aplinkos gerinimas“. Tam tikslui reikėjo rasti projekto pagrindimą. Ir tai buvo tautodailės dirbtuvės, nes Romui visą laiką labai rūpėjo tradicinių amatų plėtojimas. Tai jo mintis buvo įkurti tautodailės dirbtuves, kur galėtų rasti vietą ne tik vyresnieji, bet ir mokiniai. Nepavyko tik įgyvendinti socialinio kooperatyvo idėjos. Susižavėjęs savo krašto audėjomis dirbtuvę įvardindavo kaip audimo fabrikėlį. Kartu teko nueiti sudėtingą kelią iki finalo, bet projektas pavyko. Licėjaus mokiniai gyvena suremontuotose patalpose, o įkurtose dirbtuvėse šiandien lankosi ir sėkmingai tautodailės srityje darbuojasi Punsco mokyklų mokiniai.

Jam rūpėjo ir kulinarijos paveldas. 2005 m. kilo mintis plačiu mastu parodyti visuomenei mūsų naminę duonelę, medų, sūrius. Pasitarę nusprendėme, kad tam geriausia proga – pasiruošimas Žolinėms. Taip buvo pradėta „Šilainėje“ organizuoti Duonos, medaus ir pieno šventė. Kiekvienais metais Romas aktyviai

dalyvaudavo ir sielodavosi, jei renginys pasisukdavo labiau komercine kryptimi. Mūsų krašto šeiminkes kalbino plačiau užsiimti gamyba. Visai joms padėdavo parduoti savo

gaminius ir išeiti į plačią rinką.

Dar studijų laikais Romas buvo aktyvus LVKD Varšuvos skyriaus valdybos narys. 1978 m. per plenarinę draugijos posėdį įkuriama Lietuvių kultūros paminklų Lenkijoje komisija ir jis išrenkamas pirmininku.

1981 m. vadovaujant Romui LVKD buvo suorganizuota I lituanistinė mokslinė konferencija, kurioje pranešimus skaitė mūsų krašto žmonės ir mokslininkai iš Lenkijos gilumos. Kita konferencija „Punsco kaimo kultūra“, jau Romui einant Punsco valsčiaus viršaičio pareigas, jo iniciatyva suorganizuojama 1987 m. kartu su SGGW-AR Varšuvoje ir išleidžiama jos medžiaga. Dalis straipsnių tai ir mūsų krašto žmonių rašiniai. Vienas iš jų – Romo Vitkausko straipsnis apie Punsco valsčiaus žmonių visuomeninę veiklą įvairiose gyvenimo srityse. Tais

Vilniuje 2012 m.

2012 m. „Aušros“ leidyklos visuotinis susirinkimas

Vidos Valinčienės nuotr.

laikais Punsco valsčius savo iniciatyvomis ir visuomeniniais darbais garsėjo visoje Lenkijoje. Tai didelis Romo nuopelnas.

Romui buvo svarbus visas mūsų krašto paveldas, istorija. Jis gyvai domėjosi praeitimi. Stengėsi, kad dienos šviesą išvystų mūsų krašto šviesuolių darbai, kad užmarštin nenuieitų praeitis. Dar būdamas studentas, rinko medžiagą ir skaitė paskaitas apie mūsų krašto šviesuolius. Tik grįžęs po studijų 1978 m. kėlė mintį, kad Punske reikia įkurti istorijos ir literatūros muziejų. Sušaukė programinę tarybą, kurioje buvo 11 mūsų krašto žmonių. Taryba nutarė, kad tai būsiąs Visuomeninis regioninis Punsco muziejus. Didžiausią organizacinį darbą nuveikė pats Romas. Tik 1987 m. pavedė šią veiklą savo klasės draugei Alicijai Sitarškienei, kurios namuose

atsirado vietos muziejui. 1990 m. atvėrus naujas Punsco savivaldybės

patalpas, čia perkeltas ir minėtas muziejus. Be kitų eksponatų, pervežtas iš Pajaujų buto Punske Juozo Kėkšto palikimas, naujai sukurta archeologės Gražinos Ivanovskos (Grażyna Iwanowska) ekspozicija, skirta jotvingių praeičiai. Tai buvo kopijos originaliųjų radinių, aptiktų kasinėjant Eglinės ir kitus jotvingių piliakalnius. Pats Romas atnešė medžiagų apie Punsco valsčiaus gyvavimą (kino juostų, medalių, ženkliukų, dokumentų) bei dalį savo namų bibliotekos. Vėliau muziejus buvo perkeltas į ambulatorijos patalpas. Šiuo metu jis neveikia, o eksponatai išsklaidyti.

Tai tik keletas įžvalgų apie Romą. Galbūt ateityje pasirodys daugiau žinių apie mūsų krašto šviesuolį, paaukojusį visą savo gyvenimą gimtajam kraštui ir jo žmonėms. Aprėpti Romo Vitkausko veiklą, įsigilinti į jo asmenybę greitosiomis viename straipsnyje neįmanoma, o... reiktų visiems žinoti apie šį tikrą mūsų krašto šviesuolį, nes tai žmogus, kuriuo galime didžiuotis, kuris gali tapti legenda ir pavyzdžiu kitiems.

2013 m. Žolinės

Valdo Žilionio nuotr.

Monografijos apie Lenkijos lietuvių šnektas sutiktuvės Punsko licėjuje

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

Pastaruoju metu vis dažniau galima išgirsti mintį, kad tarmės yra lietuvių kalbos archajiškumo ir grožio šaltinis. Deja, šiuolaikinis greitai besikeičiantis pasaulis mūsų kalbai nėra palankus. Iš vartosenos dažnai pasitraukia įdomūs, išraiškingi žodžiai, sustabarėja sintaksinės konstrukcijos, vyksta kiti kalbos pakitimai. Be to, vis dar pasitaiko tokių tarmės atstovų, kuriems dzūkų šnektas asocijuojasi su prasta kalba, žemu intelektu ir kitais neigiamais dalykais. Tokiems norėčiau pacituoti kalbininko Kazimiero Garšvos žodžius: „Mūsų tarmės – seniausias gyvasis indoeuropiečių kultūros ir istorijos paveldas, išnarpliojantis kalbos istoriją, tobulinantis bendrinę kalbą. Šį paveldą reikia ne naikinti, o gerbti ir saugoti. Jei kada nors gimtąją protėvių tarmę nustos kalbėti paskutinis vietinis žmogus, kraštas bus nebe tas – jis neteks kultūrinės ir dvasinės savasties...“ Vadinasi, tarmė yra unikaliausias ir svarbiausias mūsų savasties požymis, ryškiausias mūsų tapatybės ženklas. Kad neištirtume globalizacijos tėkmėje, turime mokytis tarmę saugoti, puoselėti, žiūrėti į ją pagarbiai, nes tai svarbi mūsų kultūros dalis.

Lietuvių kalbos instituto kalbininkai labai daug dirba norėdami išsaugoti tarminius faktus. Organizuoja ekspedicijas, ruošia garso įrašus, sudarinėja ir leidžia knygas, teikia metodinius patarimus, skatina žmones atsigręžti į tautos savastį, glūdinčią kalboje. Anot mokslininkų, unikalus reiškinys yra paribio šnektos. Todėl daug dėmesio skiriama už dabartinės

Lietuvos sienos likusioms Lenkijos lietuvių šnektoms.

Šių metų balandžio 25 d. Punsko Kovo 11-osios licėjuje vyko knygos „Lietuvių tarmių kaita XXI a. pradžioje: Lenkijos lietuvių šnektos“ pristatymas. Dalyvavo monografijos autorės: prof. dr. Danguolė Mikulėnienė, dr. Asta Leskauskaitė, dr. Vilija Ragaišienė bei dr. Nijolė Birgelienė. Monografiją 2016 m. išleido Lietuvių kalbos institutas Vilniuje. Joje aptariamos reikšmingos lietuvių kalbos tyrimams Lenkijos lietuvių šnektos, atskleidžiama periferinių Punsko ir Seinų lietuvių šnektų situacija bei tarminės vietinės bendruomenės nuostatos. Pasak prof. dr. Danguolės Mikulėnienės, ši knyga yra labai svarbi, nes tai pirmas kompleksinis šnektos aprašymas, kai pasakojama apie ankstesnę ir dabartinę situaciją, krašto istoriją. Verta pabrėžti, kad kalbininkės anksčiau bendravo su mūsų licėjaus mokiniais, rinko ir tyrinėjo jų nuostatas, pamatė, kaip jie vertina savo gimtąją šnektą ir lietuvių kalbą. Šnektos, pasilikusios už Lietuvos ribų, yra labai sunykusios, todėl Punsko šnektą norima kuo ilgiau išsaugoti.

Dr. A. Leskauskaitė pasakojo, kad daugiausia medžiagos monografijai surinkta pačiame Punske ir Punsko parapijos kaimuose. Seinuose ir Seinų apylinkėse lankytasi mažiau. Ekspedicijos dalyvėms darbe daug talkino dr. N. Birgelienė.

Apie tolesnius darbo grupės tikslus kalbėjo dr. V. Ragaišienė. Per artimiausius penkerius metus ruošiamasi parengti mūsų krašto

šnektų tekstus ir žodyną. Anot dr. V. Ragaišienės, tarmių tekstai ir žodynas – tai šaltiniai ateities tyrimams, tarsi užkonservuotas dabarties šių šnektų vaizdas ir šnektos dokumentas. Žodynas yra medžiaga kiekvienam, kas domisi šio krašto istorija ir ateitimi. Mokslininkė kvietė visus užrašinėti dzūkiškus tekstus. Nuoširdžiai dėkojo pateikėjams ir pagalbininkams už plačią pažintį su Seinų ir Punsko kraštu bei visokeriopą pagalbą ekspedicijose.

Renginiui baigiantis viešnioms tarėme ačiū už rūpinimąsi mūsų gimtąją šnektą ir mokyklai padovanotas vertingas knygas, žadėdami toliau talkinti ekspedicijose. Pabaigoje kalbėjo LR konsulato Seinuose vadovas Vaclav Stankevič. Jis padėkojo kalbininkėms už darbą.

Prof. dr. D. Mikulėnienė

*Neliūdėkit, kad metai nuplasnojo
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus.
Jums jubiliejų gražų dovanajo,
O dienos verčia vėl naujus lapus.
Tegul jos būna saulėtos ir šviesios,
Be debesėlių, be pikty audrų.
Te džiaugsmas, nuolat ranką Jums ištiesęs,
Eis su Jumis gyvenimo keliu.*

90-ojo gimtadienio proga
Veroniką Vaznelienę iš Punsko sveikina

*Vyras Jonas, vaikai Janina,
Kazimieras, Natalija su šeimomis,
Juozas Vaznelis su žmona ir
Petras Vaznelis su šeima*

LABAI NUOŠIRDŽIAI DĖKOJU JUMS,

kad mielai pritarėte mano prašymui ir sutvarkėte Valinčių kaimo kryžių aplinką.
Žemai lenkiuosi prieš Jus ir tariau ačiū:
Julijai Valinčienei, Danutei Bancevičienei,
Ramunei ir Petruui Vazneliams,
Edmundui Valinčiui, Algirdui Valinčiui ir
Robertui Janušoniui už dažus.
Be Dievo ir kryžiaus nėra gyvenimo,
dabarties, ateities ir mirties.

Teresė Janušonienė

*Stūgaus šaltas vėjas namuose,
Graudžios ašaros matysis veiduose.
Svajonės liks tik juoduose sapnuose,
Raiba gegutė vis kukuos medžiuose.*

*Skubėkim ir norėkim – gyventi,
Skubėkim ir norėkim – mylėti,
Skubėkim ir norėkim – ištarti
Ačiū, atsiprašau, dovanok už viską
Ir sudie – gal jau ir amžinai.*

Brangius tėvelius ir senelius
Valę ir Vitą Pajaujus,
balandžio 27 d. šventusius garbingą
50-ąjį bendro gyvenimo jubiliejų,
sveikina ir daug sveikatos,
ištvermės bei dar daug ilgų
bendro gyvenimo metų
linki

**Sūnus Valdas su šeima ir
dukra Aldutė su vaikais**

Gegužės 25 d. 70-asis gimtadienis
aplankys **Joną Marcinkevičių** iš Seinų.

*Metų neskaičiuok,
Dainą Tu man dainuok!
Džiaukis nuveiktais darbais,
Pastatytais šviesiais namais.
Tegul veide neišblėsta šypsena
Ir dingsta gyvenimo dargana.
Lai šypsosi Tau dangus
Ir gyvenimas būna saugus.
Tegul Tave lydi sveikata
Ir Dievo palaima.
Pasiliki ilgai žvalus, energingas,
Geras ir mielas žmogus.
Neliūdėk, kad metų bėgimas
Nudažė Tau plaukus baltai.*

Daug sveikatos garbingo jubiliejaus proga
linki

**Žmona Aldona,
sūnus Valdas su žmona Dalia,
dukra Violeta su vyru Tomu ir
anūakai Julija, Kornelijus, Karolis ir Igoris**

Lietuvos žiniasklaida

2018 04 25–05 10

Nedažni atvejai, kad šalies žiniasklaidos visas dėmesys būtų sutelktas į šalies prezidentą. O ir tas dėmesys atsirado ne dėl to, kad šalies vadovas padarė ką nors labai didingo. Lietuvoje per pastaruosius dešimtmečius taip buvę tik su Rolandu Paksu, kuris 2004 m. už Lietuvos Konstitucijos pažeidimus bei priesaikos sulaužymą buvo nušalintas apkaltos proceso metu.

Šiomis savaitėmis tokio dėmesio sulaukė ir dabartinė šalies vadovė Dalia Grybauskaitė. O ir pranašaujančių panašų į R. Pakso likimą atsirado.

Bomba sprogo, kai kaltinamas dėl didelio kyšio paėmimo buvęs Liberalų sąjūdžio pirmininkas Eligijus Masiulis dienraščiui „Lietuvos rytas“ pateikė prieš keletą metų vykusio susirašėjimo elektroniniu paštu su adresu tulpes@lrpk.lt archyvą. O ta „tulpė“, pasirodo, prezidentė D. Grybauskaitė.

Kadangi atvejis neeilinis, visą apžvalgą skirsime jam.

Iš žiniasklaidos paviešintų ištraukų matyti, kad prezidentė su E. Masiuliu aptarinėjo generalinio prokuroro skyrimą, politinę situaciją, atskirus politikus, keisdavosi sveikinimais įvairiomis progomis. Anot laikraščio, E. Masiulis atskleidė, kad buvo tapęs savotišku tarpininku tarp D. Grybauskaitės ir jos viešai kritikuojamų oligarchų.

Viename paviešintų laiškų prezidentė E. Masiuliui rašė, kad LNK žurnalistas Tomas Dapkus „kalba nesąmones“ apie tuometį kandidatą į generalinius prokurorus Evaldą Pašilį, ir pasiūlė perduoti linkėjimus televiziją valdančio koncerno „MG Baltic“ prezidentui Dariui Mockui, kad „patrauktų savo skaliką“.

Kaip rašė portalas lzinios.lt straipsnyje „Prezidentei mestas šešėlis“,

„paviešintas prezidentės ir E. Masiulio susirašinėjimas sukėlė audrą tarp politikų. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkės „valstietės“ Agnės Širinskienės manymu, paskelbta informacija atskleidžia netoleruotiną D. Grybauskaitės elgesį ir tai, kad ji derino generalinio prokuroro kandidatūrą su koncernu „MG Baltic“.

Valdančiosios Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) lyderio Ramūno Karbauskio teigimu, būtų skandalinga, jei paaiškėtų, kad minėti laišškai yra autentiški, nes tai rodytų bandymus paveikti žiniasklaidą.“

Vėliau „Lietuvos ryto“ pateiktose pokalbių išklotinėse matyti, jog po generalinio prokuroro Evaldo Pašilio kandidatūros derinimo per E. Masiulį su koncernu „MG Baltic“ Generalinės prokuratūros vadovo pavaduotoju buvo siūloma paskirti „MG Baltic“ advokatą Giedrių Danėlių, taip pat regztos intrigos prieš dabartinį premjerą S. Skvernelį prašant E. Masiulio, kad jis įtikintų tuomečius valdančiuosius socialdemokratų išmesti tą „pavojingą populistą“ iš vidaus reikalų ministro posto.

Be abejo, paskelbtos susirašinėjimo ištraukos sukėlė milžinišką piliečių, politologų, politikų susidomėjimą ir sulaukė įvairiausių vertinimų.

Kokios gali būti to pasekmės, LRT radijuje aptarė advokatas Algimantas Šindeikis ir Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) profesorius Mindaugas Jurkynas. Kaip sakė A. Šindeikis, informacija, paskelbta viešojoje erdvėje, yra gana rimta ir suteikia naujų atspalvių politinės korupcijos byloje: „Tai gali, matyt, pasibaigti, prasidėjus tam tikriems naujiems apkaltos procesams. Jeigu iš tikrųjų yra taip, kaip tvirtinama tose publikacijose

(prezidentė bandė veikti žurnalistus, darė poveikį per jų savininkus), manyčiau, toks elgesys Konstitucijos prasme netoleruotinas.“ Anot M. Jurkyno, jei informacija teisinga, prezidentės veiksmus galima vertinti kaip bandymą daryti įtaką demokratijai. „Tai galime vertinti kaip prezidentės slapto poveikio netgi tam tikriems demokratiniams procesams pavyzdį. Tai yra spaudimo priemonės žiniasklaidai. Tokie įtarimai. Jeigu tai pasitvirtintų, tai iš tiesų būtų labai neigiamas atvejis.“

Kaip sakė politikos apžvalgininkas Rimvydas Valatka, bėda yra ta, kad prezidentė bando daryti įtaką per politiką, kuris bendrauja su „MG Baltic“ koncernu, turinčiu televizijų, naujienų portalų ir kitų žiniasklaidos priemonių. „Atsiprašau, tai, kad žurnalistas vadinamas „Mockaus skaliku“, yra labai nepagarbu žiniasklaidai. Tada kyla klausimas, ar tik vienai LNK buvo bandoma padaryti spaudimą, kad, tarkime, televizija pakeistų nuomonę dėl kritikuojamų kandidatų į generalinius prokurorus? Tai klausimai, į kuriuos jau reikėjo atsakyti“, – sakė pašnekovas.

Tiesa, VDU profesoriaus Lauro Bielinio įsitikinimu, žinant, kaip „profesionaliai“ elgiasi „valstiečiai“, esama tikimybės, kad jie mėgins inicijuoti kokį nors tyrimą prezidentės atžvilgiu. Tačiau jis nemanė, kad tai vestų kur nors toliau, tarkime, prie mėginimo skelbti apkaltą D. Grybauskaitei. „Tam, ko gero, neužteks nei dvasios, nei balsų. Tačiau nervai bus tampomi. Regėsime dar ne vieną istoriją, susijusią su prezidentės ir „valstiečių“ santykiais“, – prognozavo politologas.

Dėl buvusio D. Grybauskaitės ir E. Masiulio susirašinėjimo „Lietuvos

rytas“ kreipėsi į prezidentūrą. „Teismas šiuo metu nagrinėja rezonansinę korupcijos bylą, kurioje E. Masiulis yra įtariamasis. Todėl jokie komentarai negali būti teikiami“, – atsakė prezidentūros atstovai, pasiteiravus, ar prezidentė galėjo buvusiam Liberalų sąjūdžio vadovui siųsti laišką, kuriame prašė perduoti linkėjimų D. Mocuikiui, kad jis „patrauktų savo skaliką“.

Prezidentūra keletą dienų apie paviešintą susirašinėjamą tylėjo. Po to joje surengta trumpa spaudos konferencija, kurios metu prezidentės patarėjas Mindaugas Lingė sakė, kad žiniasklaidoje pasirodę teiginiai yra suprantami netinkamai. „Tai klaidina visuomenę“, – prezidentūroje sakė M. Lingė ir dabartinę situaciją įvardijo kaip norą paveikti E. Masiulio bylos baigtį.

Paprašytas pakomentuoti susirašinėjimo detales, jis atsisakė tai daryti. „Susirašinėjimas vyksta ir vyks. O turinio komentuoti negalime, kad nebūtų pakenkta bylai“, – sakė M. Lingė.

Prezidentė D. Grybauskaitė interviu LRT televizijai teigė, jog kilęs skandalas tėra E. Masiulio gynyba, kuriai jis naudoja visas įmanomas priemones. O „Lietuvos ryto“ išplatinta susirašinėjimo kopija jos esą nenustebino.

„Dėl pačių laiškų – patvirtinti autentiškumo aš negaliu. Nes pirmiausia patikrinome ir savo serverius, viską – tokių laiškų neišsaugojome. Tai yra viena. Antra, net jei tekstas ir bus panašus, net jei ir buvo panašus vietomis, susirašinėjimas kaip faktas tarp politikų ir manęs buvo ir yra, ir bus. Negaliu patvirtinti vien dėl to, kad mano komentarai gali būti panaudoti byloje“, – sakė D. Grybauskaitė.

Ji neslėpė, kad su Seimo nariais susisiekiama visais įmanomais kontaktais – elektroniniu paštu, SMS žinutėmis, skambučiais, susitikimais. „O slėpti aš neturiu ko“, – sakė prezidentė.

„Laiškų skandalas įsisuko visu smarkumu: kas nori apkaltos Grybauskaitei“, – delfi.lt mėgino aiškintis

Jurga Tvaskienė. Ji rašė: „Mykolo Riomerio Universiteto docento Virgijo Valentinavičiaus manymu, dabartinė situacija – tai E. Masiulio ir jo „partnerių“ stambiausios Lietuvoje politinės korupcijos byloje taktika pereiti į puolimą ir taip palengvinti savo advokatų darbą.

[...] Vis dėlto, jo teigimu, šiuo metu girdimi politiniai signalai prieštaringi: viena vertus, R. Karbauskis žada tyrimą ir gal net apkaltą prezidentei, kita vertus – premjeras Saulius Skvernelis akivaizdžiai stengiasi išvengti naujų įtampų.

„Manau, kad „valstiečiai“ ir R. Karbauskis turėtų atsitraukti, nes taktika (dėl tyrimo – delfi.lt) labai neišmininga. Tyrimo pateisinimas būtų tik politiniai sumetimai. Kitaip sakant, jei tai išvirstų į apkaltą, tai būtų sąmoningas politinis susidorojimas su prezidentė“, – sakė V. Valentinavičius.

Apžvalgininkas sakė galintis tik pritarti šalies vadovei, kad dabartinė situacija yra stambiausių korupcijos bylos atsakovų organizuotas puolimas, bandant parodyti tyrimą dėl „MG Baltic“ kaip politinį susidorojimą. „Nieko naujo čia nėra. Prisimeiname banalios politinės korupcijos atvejus, kaip Viktoro Uspaskicho partijos juodosios buhalterijos byla, ar Rolando Pakso apkalta, kurios metu daugiausia balsų „surinko“ bandymas faktiškai jėga perimti verslo bendrovę. Visos šios bylos rodo vieną didelę sistemine Lietuvos bėdą – politikos suaugimą su verslu.

Apie E. Masiulį ir kalbėti nėra ko. Senoji Liberalų sąjūdžio vadovybė pasirodė kaip stambiojo verslo pasiuntinukai. Mano galva, labai svarbu, kad tokios bylos būtų sėkmingos, rezultatyvios, nes tai esminės Lietuvos politinės sistemos bėdos – politikos priklausomybės nuo verslo – gydymas“, – kalbėjo V. Valentinavičius.

Savo nuomonę apie paviešintą susirašinėjamą tarp E. Masiulio ir D. Grybauskaitės susitikime su žurnalistais išsakė ir „valstiečių“ lyderis R. Kar-

bauskis. Apie tai rašė naujienų agentūra BNS. „R. Karbauskis užsiminė, kad kalbėti apie apkaltą prezidentei nereikėtų vien dėl to, kad po metų baigsis D. Grybauskaitės kadencija.

„Galbūt galvojant apie terminus, prasmės daryti kam nors apkaltą, jeigu būtų priežastis, žinant, kad valstybės vadovė keisis po metų, kaip ir prasmės nelabai būtų. Pats tyrimas, kuris atsakytų, ar buvo pažeidimų, kokie jie ir kad politikai suvoktų, kad taip elgtis negalima, tai labai svarbu“, – sakė parlamentarai.

Tuo metu žurnalistas Andrius Tapinas kalbėdamas LRT televizijos laidoje „Dėmesio centre“ apie D. Grybauskaitės laiškus sakė: „Turbūt reiktų atskirti du dalykus: forma ir turinys. Turinys yra labai sudėtingas, kalbama apie spaudimą žiniasklaidai, po to buvo bandoma „išsivartyti“, kad tas žurnalistas jau tarsi nėra tikras žurnalistas, nes jis dirba koncernui. Vėlgi tai reiktų įrodyti. Bet forma taip pat yra keista.

Tai, manau, yra didžiausias mūsų valstybės vadovės fiasko. Taip, prezidentas turi teisę ir pareigą susirašinėti ir komunikuoti su pozicija ir opozicija, bet forma, kuri buvo pasirinkta, tonas pasirinktas... Tulpė – rimtai? tulpė@lrpk.lt – tai jeigu jau susikuri konspiracinį elektroninį pašta, nepasirašinėk Dalia Grybauskaitė. Nes tai labai keistai atrodo. Iš pradžių negalėjau patikėti, kad mūsų prezidentė galėtų elgtis taip kvailai, bet panašu, kad taip yra iš tikrųjų.“

Taigi visi – politikai, politologai, žurnalistai – laikė garbės reikalu pasakyti savo nuomonę apie paviešintą susirašinėjimo archyvą. Vieni perspektyvoje neatmetė ir apkaltos prezidentei galimybės, kiti, pavyzdžiui, konservatorius Andrius Kubilius, sakė, kad šis susirašinėjimas tarp prezidentės ir E. Masiulio įprastas kasdienis dalykas, nevertas didesnio dėmesio.

Politologas Kęstutis Girnius visa tai pavadino „Dar viena audra stiklinėje“.